

Udviklingshæmmede menneskers adgang til efterprøvelse – deres hjælpebehov og personelle muligheder for bistand hertil

Access to review for people with intellectual disability
– their need for assistance and personal options for assistance
in this context

af ANNA SOPHIA FRAUSING MOGENSEN

Det er en fundamental retssikkerhedsgaranti, at man gennem det danske retssystemets to-instans-princip kan få efterprøvet sin afgørelse. Efterprøvelsen sikrer en mere rigtig og lovlig afgørelse, hvorfor det er en særlig vigtig retssikkerhedsgaranti. Afhandlingens persongruppe er mennesker med udviklingshæmning. De skal i mange tilfælde have bistand til at få efterprøvet deres afgørelse, hvorfor adgangen hertil i sig selv ikke altid er tilstrækkelig. Nærværende afhandling har derfor til formål at undersøge, hvor i efterprøvelsen afhandlingens persongruppe har behov for hjælp, og om afhandlingens skildrede personelle bistandsmuligheder kan dække dette hjælpebehov og dermed sikre udviklingshæmmede menneskers adgang til efterprøvelse.

Afhandlingens problemstillinger søges først og fremmest besvaret gennem en beskrivelse af retssikkerhedsteori om adgangen til efterprøvelse, herunder FN-konventionen af 13. december 2006 om rettigheder for personer med handicap. Dernæst beskrives selve efterprøvelsen, og det analyseres hvor, der opstår et hjælpebehov, så adgangen til efterprøvelse bliver en realitet. Videre undersøger afhandlingen hvem, der kan yde bistand hertil. De skildrede bistandsmuligheder er rådgivning gennem handicaporganisationerne LEV og DUKH, bistand gennem personer, der til dagligt har en berøringsflade med afhandlingens persongruppe, herunder pædagoger på vedkommendes bosted, som udspringer af en mere substantiel omsorgspligt og en tilknyttet sagsbehandler, som yder kommunal rådgivning. De juridiske bistandsmuligheder som undersøges er en fuldmægtig, en partsrepræsentant og en værge.

Afhandlingen indtager herefter en kombination af vignet- og kvalitativ metodologi med et semistruktureret interview. Afhandlingen opstiller en opdigtet case, som problematiserer en situation, hvor et menneske med udviklingshæmning ansøger kommunen om en social ydelse og herefter får afslag og i den forbindelse har behov for hjælp til at få sin afgørelse efterprøvet. Casen er sendt ud til seks respondenter, som hver udtaler sig om, i hvilken udstrækning de, i form af deres funktion, kan hjælpe med efterprøvelsen. Respondenterne er en rådgiver i LEV, en sagsbehandler for et udviklingshæmmet menneske, en pædagog på et bosted samt tre værger, der alle varetager den pågældende persons personlige anliggender, henholdsvis en familieværge, en fast værge og en advokat.

Slutteligt indeholder afhandlingen en perspektivering til svensk ret og praksis, hvor det overordnet undersøges, om der findes andre og bedre former for bistand, der benyttes til at hjælpe udviklingshæmmede mennesker med efterprøvelsen. Derefter diskuteres afhandlingens undersøgelser, hvor der i forlængelse heraf opstilles retspolitiske overvejelser angående tilstrækkeligheden af bistandsmulighedernes hjælp med efterprøvelsen samt løsninger på en bedre regulering heraf.

Indholdsfortegnelse

Abstract	3
1. Indledning.....	3
1.1. Motivation og problemformulering	3
1.2. Afgrænsning.....	5
1.3. Metodevalg	6
1.4. Struktur	7
2. Efterprøvelse som retssikkerhedsgaranti.....	7
3. Efterprøvelse samt behov for bistand hertil.....	8
3.1. Efterprøvelsesprocessen.....	8
3.2. Behov for bistand til efterprøvelse.....	10
3.3. Delkonklusion	10
4. Bistand til efterprøvelse.....	10
4.1. Foreningsrådgivning	10
4.2. Kommunale tilbud.....	11
4.3. Bistand gennem en pædagog på et bosted.....	13
4.4. Fuldmægtiges bistand	15
4.5. Partsrepræsentantens bistand	17
4.6. Værgens bistand.....	18
5. Casestudie.....	20
5.1. Konstruktion af case.....	20
5.2. Interview	21
5.3. Analyse	23
6. Konklusion	28
7. Perspektivering.....	30
8. Diskussion og retspolitiske overvejelser	31
9. Forkortelser	32
10. Litteraturliste.....	32
Bilag 1-8.....	36

Abstract

The focus of this master's thesis is the access to review a legal decision for people with intellectual disability. The Danish legal system is based on a two-tier system with access to review a decision as a procedural guarantee. This master thesis examines how the two-tier system on an administrative level – access to the right of appeal – can prove inadequate for people with intellectual disability. They often need help reviewing a legal decision and therefore the access in itself is not always adequate.

The purpose of this thesis is first to examine where in the review process people with intellectual disability have a need for assistance. Second it examines whether different support possibilities, based on a theoretical analysis, can cover the need of assistance and ensure their access to review a decision. The support possibilities include counselling from disability organizations (LEV and DUKH), a social worker and other municipal assistance, a residential support worker, a legal agent, an administrative representative and an adult guardian. To test if the suggested support possibilities would prove sufficient in practice, a fictive case is presented and examined by experts in the respective areas in a semi-structured interview.

The thesis concludes that people with intellectual disability need assistance to understand the decision, write and submit the complaint and to pay attention to rights and obligations during the case administration.

Through a theoretical and a qualitative analysis of the interview data it is then shown that of all the examined support possibilities an adult guardian would cover the need of assistance the best. Since the adult guardian is not under any legal duty to help with the review, people with intellectual disability are not guaranteed getting help and thus the access to review is not ensured through the adult guardian in itself.

On the basis of a comparison to Sweden the thesis concludes that Sweden overall does not have any other and better ways to ensure people with intellectual disability need of assistance to review.

Finally, a legal policy discussion determines that a regulation of the adult guardian's duties by the Danish "Act on Guardianship" (*Værgemålsloven*) would ensure, that help with review of decisions would be independent of the guardian's own preferences and abilities. In addition to that co-operation between the adult guardian and the residential support workers on the institutions is needed, making it known when there has been a rejection of an application and a review is needed.

1. Indledning

1.1. Motivation og problemformulering

Det danske retssystem er opbygget efter to-instans-princippet. To-instans-princippet betyder, at en borger har mulighed for at få indbragt sin sag for en højere instans således, at denne instans fører kontrol med første instans. Et af hovedformålene med to-instans-princippet på forvaltningsretligt niveau, den administrative rekurs,¹ er at sikre borgernes retssikkerhed: *"Hovedformålene med den administrative rekurs er imidlertid følgende: Sikring af borgernes retssikkerhed og sikring af en offentlig styringsinteresse. Generelt set er retssikkerhedsformålet – der er rekursens traditionelle formål – det vigtigste. Retssikkerhedsformålet tilgodeses ved det forhold, at den administrative rekurs indebærer, at borgeren får mulighed for at få sin sag behandlet i mindst to instanser. En sådan to-instansbehandling giver en større sikkerhed for, at retsregler, hensigtsmæssighedsspørgsmål og faktum vurderes og anvendes korrekt, end hvis*

¹ Administrativ rekurs betyder, at en afgørelse, truffet af en forvaltningsmyndighed, kan påklages til en overordnet forvaltningsmyndighed.

der kun sker en behandling i én instans".² Det er således en retssikkerhedsgaranti, at man har mulighed for at få efterprøvet sin afgørelse, og den teoretiske rammesætning for afhandlingen er derfor retssikkerhedsprincippet.

Afhandlingens omhandlende persongruppe er mennesker med udviklingshæmning.³ Når der er indsendt en ansøgning til kommunen, og der efterfølgende kommer afslag herpå, opstår naturligvis muligheden for at påklage afgørelsen og få klagen behandlet. Et menneske med udviklingshæmning, der ønsker at få efterprøvet sin afgørelse skal i mange tilfælde have bistand hertil. Adgangen til efterprøvelse er i sig selv ikke altid tilstrækkelig for denne gruppe af mennesker. Nærværende afhandling har derfor til formål at undersøge, hvor i efterprøvelsen⁴ afhandlingens persongruppe har behov for hjælp, og om afhandlingens skildrede bistandsmuligheder kan dække dette hjælpebehov og dermed sikre deres adgang til efterprøvelse.

For at kunne undersøge og analysere afhandlingens problemstillinger beskrives indledningsvis retssikkerhedsteori om adgangen til efterprøvelse.

Dernæst beskrives efterprøvelsen, herunder de formelle betingelser, for at kunne klage samt de partsrettigheder og forpligtelser, der opstår under klagesagens behandling. Herefter beskrives og analyseres, hvor i efterprøvelsen, der opstår et hjælpebehov for mennesker med udviklingshæmning til at kunne udnytte adgangen til efterprøvelse.

Afhandlingen vil videre undersøge, hvem der kan yde bistand hertil. Først undersøges rådgivning gennem handicaporganisationerne LEV⁶ og DUKH⁷. Begge organisationer yder rådgivning til handicappede mennesker, og specielt LEV har fokus på mennesker med udviklingshæmning. Derudover undersøges den bistand, som ydes af personer, der til dagligt har en berøringsflade med afhandlingens persongruppe, herunder en pædagog på vedkommendes bosted, som udspringer af en mere substantiel omsorgspligt og en tilknyttet sagsbehandler, som yder kommunal rådgivning. Hertil undersøges også andre kommunale former for bistand. Herefter undersøges de juridiske muligheder for bistand; en fuldmægtig, en partsrepræsentant og en værge. Det analyseres, om de hver især kan yde bistand til efterprøvelsen, og det vurderes, hvorvidt deres respektive bistand dækker det formodede hjælpebehov, som statueret i analysen af efterprøvelsen.

Efterfølgende opstilles en opdigtet case, som problematiserer en situation, hvor et menneske med udviklingshæmning ansøger kommunen om en social ydelse og herefter får afslag og i den forbindelse har behov for hjælp til at få sin afgørelse efterprøvet. Casen sendes ud til seks respondenter, som vil udtale sig om, i hvilken udstrækning de, i form af deres funktion, kan hjælpe med efterprøvelsen, og hvorvidt de har forslag til andre måder, hvorved hjælpebehovet kan dækkes. De forskellige respondenter, som bliver inddraget, er en rådgiver i LEV, en sagsbehandler for et udviklingshæmmet menneske, en pædagog på et bosted samt tre værger, der alle varetager den pågældende persons personlige anliggender, henholdsvis en familieværge, en fast værge og en advokat. Formålet med casen er at undersøge, om de forskellige bistandsmuligheder, der tilbydes mennesker med udviklingshæmning, er tilstrækkelige til at dække hjælpebehovet i praksis.

² Almindelige emner, 2016, side 300.

³ Se afsnit 1.2 for nærmere uddybning.

⁴ "Efterprøvelse" bliver anvendt om efterprøvelse af en afgørelse på forvaltningsretligt niveau, administrativ rekurs.

⁵ Se afsnit 1.2 for nærmere uddybning af dette valg.

⁶ Landsforeningen LEV (tidligere Landsforeningen Evnesvages Vel).

⁷ Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet.

Herefter laves en perspektivering til svensk ret og praksis, hvor det overordnet undersøges, om der findes andre og bedre former for bistand, der benyttes til at hjælpe udviklingshæmmede mennesker med efterprøvelsen.

Slutteligt vil afhandlingens undersøgelser blive diskuteret, hvor der i forlængelse heraf opstilles retspolitiske overvejelser angående tilstrækkeligheden af bistandsmulighederne samt løsninger herpå.

1.2. Afgrænsning

I dette afsnit redegøres for de til- og fravalg, der er foretaget ved afgrænsningen af afhandlingen.

Afhandlingens persongruppe er mennesker med udviklingshæmning. WHO's diagnoseliste definerer udviklingshæmmede som: *"A condition of arrested or incomplete development of the mind, which is especially characterized by impairment of skills manifested during the developmental period, skills which contribute to the overall level of intelligence, i.e. cognitive, language, motor, and social abilities"*.⁸ På Socialstyrelsens hjemmeside er dette oversat til: *"En tilstand af forsinket eller mangelfuld udvikling af evner og funktionsniveau, som normalt viser sig i løbet af barndommen, og som bidrager til det samlede intelligensniveau, det vil sige de kognitive, sproglige, motoriske og sociale evner og færdigheder"*.⁹ Når man diagnosticeres som udviklingshæmmede, bliver man inddelt i en kategori alt efter hvor svær en grad af udviklingshæmning, man har, målt ud fra ens IQ. Opdelingen er inddelt i; lettere grad, middelsvær grad, sværere grad og sværeste grad¹⁰. Da afhandlingen afgrænses til de personer, der ikke selv kan give udtryk for, at de har behov for hjælp til efterprøvelsen, har nærværende afhandling fokus på mennesker med udviklingshæmning i middelsvær grad til sværeste grad. Denne afgrænsning er foretaget, da mennesker tilhørende gruppen "lettere grad af udviklingshæmning" pr. definition har et mindre støttebehov end de andre grupper. De klarer sig bedre på flere punkter, og de kan bidrage til samfundet på en anden måde.¹¹ De kan også i højere grad varetage efterprøvelsen eller ytre behov for hjælp hertil, hvorfor denne gruppe ikke er relevant for nærværende afhandling. Begrebet "udviklingshæmning" vil desuden blive brugt gennem afhandlingen, da det er i overensstemmelse med den benyttede term i Socialstyrelsen. Når der refereres til "mennesker med udviklingshæmning", er det ligeledes denne afgrænsede persongruppe, der henvises til.

Da der juridisk set er mange ting, der ændrer sig, når man bliver myndig, afgrænses persongruppen til mennesker over 18 år. Det udviklingshæmmede menneskes forældre er ikke længere værger og bliver ikke automatisk involveret i vedkommendes sager, hvorfor vedkommende i højere grad end før skal stå på egne ben uden det samme selvvrkende sikkerhedsnet. Derudover indgår vedkommende juridisk set på lige vilkår med andre voksne.

Afhandlingen undersøger alene bistandsmuligheder ved efterprøvelsen. Der tages således udgangspunkt i anden-instansprocessen ved rekursmyndigheden og ikke hjælp i første-instans til at indsende en ansøgning. Baggrunden for dette valg er, at når et menneske med udviklingshæmning ansøger kommunen om en social ydelse, sker det tit på baggrund af forskellige personer, der mener, at vedkommende har behov for en social ydelse. Det sker som oftest i samarbejde med den pågældende selv, dennes kontaktpædagog/pårørende og en eventuel sagsbehandler på et handleplansmøde. Der tages herefter udgangspunkt i vedkommendes sociale

⁸ WHO: Classification of Diseases (ICD). Adresse: <https://icd.who.int/browse10/2019/en#/F70-F79>

⁹ Socialstyrelsen: Udviklingshæmning, definitioner og kriterier. Adresse: <https://socialstyrelsen.dk/handicap/udviklingshaemning/om-udviklingshaemning/definitioner-og-kriterier>

¹⁰WHO: Classification of Diseases (ICD). Adresse: <https://icd.who.int/browse10/2019/en#/F70-F79>

¹¹Socialstyrelsen: Udviklingshæmning, definitioner og kriterier. Adresse: <https://socialstyrelsen.dk/handicap/udviklingshaemning/om-udviklingshaemning/definitioner-og-kriterier>

handleplan, hvor der herudfra statueres et behov for en social ydelse, som herefter ansøges om. Når der er truffet en afgørelse om ansøgningen, stopper samarbejdet med sagsbehandleren, og kommunen bliver pludselig modpart til vedkommende, der ønsker at påklage afgørelsen. Der er opstået modsatrettede interesser, og derfor er det essentielt at undersøge, hvilke muligheder for hjælp, der ydes i anden-instans.

Da mennesker med udviklingshæmning igennem hele deres liv er afhængige af kommunens hjælp med ydelser efter lov om social service¹² og derfor er afhængige af en ordentlig sagsbehandling, afgrænses afhandlingen til afgørelser efter denne lov. Som hovedregel kan enhver afgørelse efter lov om social service påklages jf. § 166, stk. 1, medmindre andet er fastsat i loven.¹³ Undtagelserne til denne hovedregel vil ikke blive beskrevet i afhandlingen, da det er en forudsætning for den videre behandling, at afgørelsen kan påklages.

Afhandlingens persongruppe har, udover rekursmyndigheden, også mulighed for at indbringe sagen for Domstolene. Ifølge Grundlovens¹⁴ § 63, stk. 1, 1. pkt. er Domstolene berettigede til at påkende ethvert spørgsmål om øvrighedsmyndighedens grænser. Da de pågældende sager sjældent når så langt i systemet¹⁵, og der ligeledes er større barrierer af både praktisk og økonomisk art for at få sagen behandlet ved Domstolene, blandt andet retsafgift, sagsomkostninger, forståelsen af regler om behandling af civile retssager, vil domstolsprøvelsen ikke blive beskrevet nærmere.

Til brug for analysen forudsættes det, at det udviklingshæmmede menneske er utilfreds med afgørelsen og ønsker at påklage den, hvorfor det ligger uden for afhandlingens rammer at undersøge, hvordan det bliver afklaret. I kapitel 5, hvor der problematiseres og analyseres en opdigtet case, gælder forudsætningen om utilfredshed stadig. De pågældende respondenter svarer dog på, hvordan de i praksis finder ud af, hvorvidt personen er utilfreds, eftersom klagesagen oftest påbegyndes herved.

1.3. Metodevalg

Udarbejdelsen af nærværende afhandling tager afsæt i forskellige metoder. Til at undersøge afhandlingens problemstillinger anvendes først og fremmest en retsdogmatisk metode. Denne metode har til formål at beskrive, analysere og systematisere gældende ret,¹⁶ og til det anvendes forskellige retskilder. Med udgangspunkt i lovgivningen indenfor afhandlingens juridiske områder anvendes ordlydsfortolkning. Når ordlydsfortolkningen i sig selv ikke er tilstrækkelig for en forklaring på retsstillingen, anvendes bemærkninger til lovforslag og vejledninger til at klarlægge retsstillingen. Da afhandlingen opererer på et område, hvor der ikke foreligger retspraksis, er denne retskilde selvsagt ikke benyttet. Der er medtaget en enkelt principafgørelse, som af kommunen anvendes som retskilde, når de træffer afgørelser. Afhandlingen inddrager både nyere og ældre retslitteratur på de forskellige områder, samt tidsskrifter, artikler og relevante hjemmesider.

Derudover indtager afhandlingen en kombination af vignet- og kvalitativ metodologi med et semistruktureret interview. Vignetmetoden kendetegner en holdningsbaseret undersøgelse, som bl.a. kan bruges i et kvalitativt studie af holdninger, vurderinger, forestillinger og normer.¹⁷

¹² Lov. Nr. 798 af 8. juli 2019 om social service.

¹³ Socialret, 2014, side 403.

¹⁴ Lov. Nr. 169 af 6. maj 1953, Danmarks Riges Grundlov.

¹⁵ Ifølge en fuldmægtig fra Ankestyrelsen har der siden 2016 kun været en håndfuld retssager på følgende bestemmelser i serviceloven: §§ 83, 85, 97, 103-112. Bestemmelserne er alle ydelser, der tilbydes voksne mennesker med funktionsnedsættelse, hvorfor de er særligt nærliggende at lave statistik over. For selve citatet hertil se bilag 1.

¹⁶ Retsdogmatisk forskning 2020, side 2.

¹⁷ Vignetmetoden, 2012, side 18.

Vignetten er i denne afhandling en case, som beskriver en samfundsmæssig situation, hvor et menneske med udviklingshæmning får afslag på en social ydelse fra kommunen og ønsker at påklage denne. Casen præsenteres for seks respondenter, som alle igennem et semistruktureret interview med fire åbne spørgsmål og hertil uddybende spørgsmål svarer ud fra den stilling, de besidder. Med denne kvalitative metode er formålet at forstå casens spørgsmål ud fra respondenternes synspunkt, hvor deres oplevelser og forklaringer kommer forud for videnskabelige forklaringer.¹⁸ Den kvalitative metode sigter ikke mod en generel tilstand inden for hver af de forskellige bistandsmuligheder, men i stedet mod et dybdegående indblik i, hvordan netop de respektive respondenter forholder sig til casen. Undersøgelsen er dermed ikke repræsentativ for de forskellige bistandsmuligheder, men har en høj grad af intern validitet. Den kvalitative interviewundersøgelse indeholder desuden syv faser¹⁹ og vedrører; tematisering, design, interview, transskription, analyse, verifikation samt rapportering. Disse faser hjælper til en bedre interviewproces, og de er alle overvejet og behandlet i forbindelse med udførelsen af nærværende case og interview. Case-undersøgelsens design, fremgangsmåde, interview og analyse fremgår af kapitel 5.

Slutteligt indtager afhandlingen en retspolitisk metodologi, som har til formål at give et bud på, hvordan man bør indrette retsreglerne.²⁰ Der foretages en vurdering af eventuelle udfordringer ved gældende ret i forhold til reguleringen af de bistandsmuligheder, der kan hjælpe med efterprøvelsen. Som et led heri inddrages mulige løsninger på en bedre regulering.

1.4. Struktur

Afhandlingen består grundlæggende af 8 dele inddelt i hvert sit kapitel. Ovenfor er præciseret afhandlingens teoretiske ramme, dets problemstillinger, dets afgrænsninger samt de valgte metoder til at undersøge problemstillingerne. Kapitel 2 beskriver og analyserer efterprøvelse som retssikkerhedsgaranti. Kapitel 3 beskriver processen ved efterprøvelse og undersøger hvor heri, der opstår et hjælpebehov for mennesker med udviklingshæmning. Forskellige former for bistand til at dække dette hjælpebehov analyseres i kapitel 4. I kapitel 5 opstilles en case samt et interview, som afspejler, hvordan bistandsmulighederne kan dække hjælpebehovet i praksis. Kapitel 6 sammenfatter og opsummerer analyserne i de tidligere kapitler ved en konklusion. Kapitel 7 indeholder en perspektivering til svensk ret, og kapitel 8 diskuterer afhandlingens undersøgelser og giver et retspolitisk bud på mulige løsninger til bedre at indrette retsreglerne.

2. Efterprøvelse som retssikkerhedsgaranti

Afhandlingens teoretiske ramme er retssikkerhed. Retssikkerhed er et vidt begreb, som dækker over forskellige perspektiver alt efter, i hvilken sammenhæng begrebet indgår. I følge Carsten Michael Henrichsen er retssikkerhed grundlæggende en ultimativ norm, hvor alt jura må vurderes ud fra: *"Den retsvidenskabelige tænkning om retssikkerhed omfatter i virkeligheden hele det juridiske spektrum: privatret som offentlig ret, strafferet som proces. Retssikkerhedsidealet er så at sige den grundlæggende, ultimative norm, hvorefter alle slags juridiske problemer må vurderes"*.²¹ Mere systematisk kan retssikkerhedsbegrebet ifølge Lars Nordskov Nielsen opdeles i specifikke typebegreber, herunder det resultatorienterede retssikkerhedsbegreb, materiel

¹⁸ Interview, 2015, side 19.

¹⁹ Interview, 2015, side 151.

²⁰ Om retspolitik, 2002, side 1.

²¹ Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, 2012, side 15.

retssikkerhed, forudseelighedsretssikkerhed og procesretssikkerhed. For nærværende afhandling er procesretssikkerheden særlig relevant, da det blandt andet omhandler adgang til efterprøvelse. Dette definerer Lars Nordskov Nielsen som: ”samlebegrebet for de regler om sagsbehandling, der er egnede til at bidrage til, at afgørelser bliver lovlige og rigtige (hovedparten af forvaltningsloven med nogle supplerende lovbestemmelser og retsgrundsætninger – og retsplejeloven). Vigtigst er regler om sagsbehandlingen i 1. instans. Vigtig er også adgang til rekurs/appel og regler om 2. instansens prøvelses omfang og intensitet”.²² Da adgangen til at få efterprøvet sin afgørelse sikrer en mere rigtig og lovlige afgørelse, er efterprøvelsen en vigtig retssikkerhedsgaranti.

Retssikkerhedsgarantien gælder for alle – også mennesker med udviklingshæmning. I 2009 ratificerede Danmark FN’s handicapkonvention.²³ Konventionens artikel 13 sikrer personer med handicap, herunder mennesker med udviklingshæmning,²⁴ en adgang til retssystemet på lige fod med andre. Danmark har dermed forpligtet sig til at indrette sin lovgivning og administrative praksis herefter, blandt andet ved at tilvejebringe procesretlig og alderssvarende tilpasning for at lette handicappede menneskers adgang til retssystemet. Artikel 13 vedrører som udgangspunkt adgangen til Domstolene. Adgangen til Domstolene kræver i mange sager²⁵ en forudgående efterprøvelse ved rekursmyndigheden. Har et menneske med udviklingshæmning ikke en reel adgang til den administrative rekurs, er adgangen til Domstolene heller ikke mulig og dermed uden betydning. Artikel 13 må derfor ud fra en analogislutning også finde anvendelse på den administrative rekurs. Med hjemmel heri har Danmark en yderligere forpligtelse til at sikre, at handicappede, herunder udviklingshæmmede mennesker, fuldt ud sikres en reel adgang til efterprøvelsen.

I praksis spiller den administrative rekurs desuden en større praktisk rolle end domstolsprøvelsen, blandt andet af de grunde om praktiske og økonomiske barrierer ved domstolsprøvelsen som nævnt i afsnit 1.2. Retssikkerheden er derfor ekstra vigtig ved den administrative rekurs, og ifølge Lars Nordskov Nielsen er grunden hertil; ”at retssikkerhedssynspunkter på forvaltningsrettens område bestandig har befundet sig i kamp med andre administrationsværdier, medens ingen har betvivlet domstolenes hovedrolle som netop retssikkerhedsgaranter”.²⁶

I de følgende kapitler har afhandlingen til formål at undersøge, hvor i efterprøvelsen mennesker med udviklingshæmning har behov for hjælp, samt hvilke personelle bistandsmuligheder, der kan varetage dette hjælpebehov, så adgangen til efterprøvelse bliver reel og retssikkerhedsgarantien efterlevet.

3. Efterprøvelse samt behov for bistand hertil

I dette kapitel beskrives processen ved efterprøvelsen, herunder de formelle betingelser for at kunne påklage en afgørelse samt de partsrettigheder og forpligtelser, der indtræder i forbindelse med forvaltningens sagsbehandling. Til sidst beskrives og analyseres det, hvor i efterprøvelsen der er et hjælpebehov, og hvad dette behov omfatter.

3.1. Efterprøvelsesprocessen

Inden en klage kan behandles, skal visse formelle betingelser være opfyldt. Det er en betingelse, at man er klageberettiget. Hovedreglen for at være klageberettiget er, at man har en væsentlig

²² Retssikkerheden under sparekniv og afbureaukratisering, side 350.

²³ FN-konvention af 13. december 2006 om rettigheder for personer med handicap.

²⁴ Ibid., artikel 1.

²⁵ For nærværende afhandling skal sagen først forbi Ankestyrelsen.

²⁶ Retssikkerheden under sparekniv og afbureaukratisering, side 351.

og individuel interesse i sagens udfald.²⁷ Afgørelsens adressat, mennesket med udviklingshæmning, er selvsagt klageberettiget. Når adressaten har fået tilsendt kommunens afgørelse om afslag på en social ydelse efter SEL, indeholder afgørelsen, ud over en begrundelse for afslaget, en klagevejledning, som angiver klageinstansen, fremgangsmåden ved indgivelse af klagen samt en tidsfrist herfor. Det er hjemlet ved lov i FVL²⁸ § 25, stk. 1, 1. pkt., at en afgørelse, som kan påklages til en anden forvaltningsmyndighed, indeholder en sådan klagevejledning. Klagen kan enten indgives skriftligt eller mundtligt. I nærværende tilfælde kan kommunens afgørelse indbringes for Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 10 i RL²⁹ jf. SEL § 166, stk. 1. Inden klagen behandles af Ankestyrelsen, skal den kommune, der har truffet afgørelsen, genvurdere sagen med henblik på, om der er grundlag for at imødekomme klagen jf. RL § 66, stk. 1. Adressaten skal således indgive sin klage til den kommune, der afgjorde sagen i første instans, og klagen skal være kommet frem inden fire uger efter, at vedkommende har fået meddelelse om afgørelsen jf. RL § 67, stk. 1. Giver kommunen efter genvurdering ikke vedkommende medhold, bliver klagen, kommunens begrundelse for afgørelsen og genvurderingen herefter videresendt til Ankestyrelsen jf. RL § 66, stk. 2, 1. pkt.

Når klagen er indgivet og efterfølgende skal behandles, er der i RL nogle processuelle regler, som er med at sikre adressatens rettigheder og indflydelse inden, forvaltningen behandler sagen. Disse sagsbehandlingsregler gælder for sociale sager, herunder afgørelser truffet i henhold til SEL.³⁰

Adressaten skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag jf. RL § 4.³¹ Denne medindflydelse er en rettighed, forvaltningen har pligt til at opfylde.³² En grundlæggende forudsætning for medindflydelse er en ”*god dialog og en åben og gennemskuelig beslutningsproces*”³³, hvor adressaten får mulighed for at fremføre sine synspunkter og dermed præge sagsbehandlingen, inden forvaltningen træffer sin afgørelse.

Den pågældende myndighed har under sagens behandling også et ansvar for, at sagen er oplyst tilstrækkelig til, at der kan træffes en afgørelse jf. RL § 10. For at en sag kan behandles tilstrækkeligt, er udgangspunktet, at adressaten selv indgiver oplysninger til kommunen eller henviser til, hvor kommunen kan indhente oplysninger.³⁴ Adressaten har det primære ansvar herfor, men har ikke pligt til at medvirke, da medvirken er frivillig.³⁵ I tilfælde af, at vedkommende ikke aktivt medvirker til at oplyse sagen, bliver myndigheden nødt til at vurdere ansøgningen på det foreliggende grundlag jf. RL § 11b, hvilket kan medføre processuel skadevirkning. Dette kan betyde, at ansøgningen må afslås, selvom vedkommende måske ville være berettiget til den ansøgte ydelse.

Udover RL's sagsbehandlingsregler indeholder FVL også nogle rettigheder for parten under sagsforberedelsen, som skal sikre, at parten i en sag får mulighed for at varetage sine interesser, herunder blandt andet ved partsrepræsentation, partshøring og aktindsigt. Retten til at lade sig repræsentere eller bistå af andre under forvaltningens behandling af ens sag undersøges nærmere som bistandsmulighed i afsnit 4.5.

²⁷ Almindelige emner, 2016, side 309.

²⁸ Lovbekendtgørelse 2014-04-22 nr. 433, forvaltningsloven.

²⁹ Lovbekendtgørelse 2019-08-16 nr. 826 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

³⁰ BEK nr. 227 af 11/03/2019 - Bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område - § 4, nr. 7.

³¹ Det socialretlige dialogprincip.

³² Socialret, 2014, side 377.

³³ 1996/1 LSF 228 – Forslag til lov om retssikkerhed og administration på det sociale område – bemærkningerne hertil punkt 3.2.3.

³⁴ Socialret, 2014, side 393.

³⁵ Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område nr. 9330 af 21/3 2019 – punkt 100 og 138.

På baggrund af ovenstående efterprøvelsesproces træffes en afgørelse, og vedkommende får ligesom ved første instans tilsendt denne.

3.2. Behov for bistand til efterprøvelse

Ovenfor er skildret den teoretiske ramme for processen ved efterprøvelsen. Denne ramme gælder også for mennesker med udviklingshæmning, hvorfor det må undersøges, hvilke udfordringer, der opstår herved.

Når et menneske med udviklingshæmning får afslag på sin ansøgning, bliver der tilsendt en afgørelse med dertilhørende begrundelse og klagevejledning. I den forbindelse er det essentielt, at vedkommende kan forstå afgørelsen. Afhandlingens persongruppe er afgrænset til dem, der ikke kan give udtryk for, at de har behov for hjælp. De har et generelt forståelsesproblem, og kan samtidig ikke klare de væsentligste fornødenheder.³⁶ Det gør, at de allerede har behov for hjælp til at forklare, hvad afgørelsen går ud på. Herefter skal der tages stilling til, om vedkommende er utilfreds med afgørelsen – dette blev fastlagt som en forudsætning i afsnit 1.2. I forlængelse heraf skal der klages i overensstemmelse med klagevejledningen. Det udviklingshæmmede menneske vil heller ikke være i stand til at formulere en klage og finde ud af, hvordan den bliver videresendt til rette myndighed inden for klagefristen. Når forvaltningen skal behandle klagesagen, kan der være et behov for at medvirke til sagsbehandlingen ved blandt andet at indgive oplysninger. Dette vil afhandlingens persongruppe ligeledes ikke evne at varetage.

3.3. Delkonklusion

Det kan ud fra ovenstående gennemgang konkluderes, at der ved efterprøvelsen opstår et hjælpebehov for afhandlingens persongruppe til forståelse af afgørelsen, ved udfærdigelse af klagen samt indsendelse af klagen til rette myndighed til rette tid. Der er ydermere brug for hjælp til at varetage vedkommendes partsrettigheder under sagens behandling og sørge for at medvirke til sagens oplysning, så der blandt andet ikke sker processuel skadevirkning. Da der ved efterprøvelsen er et omfattende behov for hjælp, er det essentielt at undersøge, hvem der kan varetage dette hjælpebehov, for at adgangen til efterprøvelse bliver en reel mulighed for afhandlingens persongruppe.

4. Bistand til efterprøvelse

De forskellige bistandsmuligheder til efterprøvelse, der gennemgås i dette kapitel, er bistand via rådgivere i LEV og DUKH, en sagsbehandler og anden kommunal bistand, en pædagog, en fuldmægtig, en partsrepræsentant og en værge.

4.1. Foreningsrådgivning

En organisation, der direkte retter sig mod afhandlingens persongruppe, er LEV, som er en privat, landsdækkende organisation for mennesker med udviklingshandicap samt deres pårørende og andre interesserede.³⁷ LEV tilbyder rådgivning til sine medlemmer, der relaterer sig til spørgsmål angående det udviklingshæmmede menneske, herunder information om lovbestemmelser og lovforklaring. Rådgivningen omfatter som udgangspunkt ikke konkret sagsbehandling. En anden organisation, der yder personlig rådgivning til afhandlingens persongruppe,

³⁶ Socialstyrelsen: Udviklingshæmning, definitioner og kriterier. Adresse: <https://socialstyrelsen.dk/handicap/udviklingshaemning/om-udviklingshaemning/definitioner-og-kriterier>

³⁷ Landsforeningen LEV, Om Lev. Adresse: <https://www.lev.dk/om-lev>

deres pårørende og andre kontaktpersoner, er Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet – DUKH.³⁸ Denne institution er oprettet med hjemmel i servicelovens § 15 og kan yde rådgivning om klagemuligheder og dertilhørende støttemuligheder.

Fælles for LEV og DUKH er, at de i et vist omfang kan yde rådgivning i forhold til påklagen, samt partsrettigheder og forpligtelser under en sagsbehandling. Det skal bemærkes, at der ydes rådgivning i forhold til efterprøvelsen og ikke konkret fysisk hjælp hertil, hvorfor det aktuelle hjælpebehov, som statueret i kapitel 3, ikke kan dækkes heraf. Derudover kræver bistand via rådgivning, at det udviklingshæmmede menneske er så godt fungerende, at personen selv kan henvende sig og bede om rådgivning og derfra omsætte rådgivningen til handling. LEV og DUKH's bistand kan ikke dække hjælpebehovet og sikrer ikke afhandlingens persongrupper adgang til efterprøvelse.

4.2. Kommunale tilbud

Kommunen har forskellige former for bistand og tilbud til borgere, når der ønskes hjælp til efterprøvelse af en afgørelse. Disse gennemgås nedenfor.

Gratis rådgivning:

Ifølge SEL § 10 skal kommunen sørge for, at enhver har mulighed for at få gratis rådgivning. Formålet hermed er at forebygge sociale problemer og hjælpe den pågældende person over øjeblikkelige vanskeligheder. Denne rådgivningsforpligtelse gælder også over for personer med nedsat funktionsevne, herunder mennesker med udviklingshæmning, jf. SEL § 12. Ifølge punkt 133 i vejledning om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven³⁹ skal rådgivningen afpasses den enkeltes behov og kan omfatte en række forskellige forhold som f.eks. uddannelse, beskæftigelse, boformer og almene trivselsmæssige spørgsmål. Det kan ikke afslås, at rådgivning til efterprøvelsen også er omfattet – men det er igen rådgivning og ikke fysisk hjælp. Denne bistandsmulighed kan ikke dække hjælpebehovet og sikrer ikke adgangen til efterprøvelse.

Sagsbehandler:

Når et menneske med udviklingshæmning er fyldt 18 år og herefter skal ansøge om en social ydelse, bliver vedkommende tilknyttet en sagsbehandler. Sagsbehandleren hjælper med ansøgningen ved, at den pågældende person indsender en ansøgning. Sagsbehandleren kan også tage en sag med tilbage efter et afholdt handleplansmøde, hvor der har været tale om, at der skal ansøges om en social ydelse. Herefter foretager sagsbehandleren en udredning og en analyse af, om personen med udviklingshæmning er målgruppe for den ansøgte ydelse. Når sagsbehandleren har vurderet sagen, bliver vedkommende tilsendt en afgørelse. Herefter er sagsbehandleren ude af billedet, medmindre personen selv henvender sig og beder om hjælp til forklaring eller ønsker at klage over afgørelsen. Sagsbehandleren kan i nogle kommuner være behjælpelig med udfærdigelsen af klagen i samråd med borgeren.⁴⁰ Da sagsbehandleren skal genvurdere afgørelsen, må det være en selvfølge, at det ligger udenfor sagsbehandlerens arbejdsfunktion at varetage det udviklingshæmmede menneskes rettigheder og forpligtelser under klagesagen. Ellers skal sagsbehandleren varetage to modsatrettede funktioner på én gang. Sagsbehandleren yder kun rådgivning og kan dermed ikke dække hele hjælpebehovet.

³⁸ Den uvildige konsulentordning på handicapområdet, Om DUKH. Adresse: <https://www.dukh.dk/om-duk/>

³⁹ Vejledning nr. 9347 af 28/3-2017 – vejledning om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven.

⁴⁰ Informationerne er indhentet gennem telefoniske opkald til diverse sagsbehandlere og socialrådgivere i henholdsvis Århus Kommune, København Kommune og i Dansk Socialrådgiverforening, da der ikke fysisk ligger materiale herpå.

Borgervejleder:

Borgervejledning er et tiltag i nogle kommuner. Formålet hermed er, at borgere kan henvende sig og bede om hjælp til at navigere i systemet, forstå en tilsendt afgørelse, oplysning af klagemuligheder og eventuelt hjælp til at udforme en klage.⁴¹ En borgervejleder vil således kunne være behjælpelig med noget af hjælpebehovet, nemlig udfærdigelse af klagen. I modsætning til sagsbehandleren har borgervejlederen ikke afgjort sagen i første instans og har en mere uafhængig og neutral rolle. En borgervejleder har ligesom en sagsbehandler ikke en opsøgende funktion og vil heller ikke dække hjælpebehovet ved efterprøvelsen.

Borgerstyret personlig assistance:

Borgerstyret personlig assistance, en såkaldt "BPA-ordning", er et andet kommunalt tilbud, der ydes efter SEL § 96 som et tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af en hjælper til pleje, overvågning og ledsagelse. I modsætning til rådgivning via personale i kommunen, som kan benyttes af alle, henvender denne ordning sig til borgere, der har en betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, som gør, at en sådan ordning er nødvendig jf. SEL § 96, stk. 1. Afhandlingens persongruppe kan være målgruppe for en sådan ordning. BPA-ordningens hovedformål er at udføre personlig og praktisk hjælp, herunder almindelige, daglige funktioner såsom madlavning, bad og læsning.⁴² Retlig hjælp til efterprøvelse af en afgørelse må antages at ligge uden for anvendelsesområdet af BPA-ordningen, hvorfor en BPA-ordning ikke kan dække hjælpebehovet ved efterprøvelsen.

Kommunalt opsøgende team:

I nogle kommuner er der etableret opsøgende teams, der holder øje med og hjælper udsatte voksne med særlige sociale problemer, som har lidt eller ingen kontakt til det samfund, de bor i. Det opsøgende team har som formål at få disse mennesker ind i systemet igen.⁴³ Teamet modtager enten henvendelser fra folk eller møder selv mennesker i bybilledet, der kan have brug for hjælp. Ønsker den udsatte borger hjælp, tildeles vedkommende 1-2 faste kontaktpersoner, som støtter og hjælper med det/de pågældende behov. Det opsøgende team yder hjælp, uden at vedkommende har bedt om hjælp, da det er hele formålet med teamet. Det kan ikke afslås, at de også kan være behjælpelige med en efterprøvelse. Fokusgruppen for det opsøgende team er voksne med psykisk sygdom eller sårbarhed og hjemløse. Det er en gruppe af mennesker, der er iøjnefaldende i bybilledet og forholdsvis lette at opsøge og tilbyde hjælp. Mennesker med udviklingshæmning er ikke en del af bybilledet på samme måde, da de typisk vil være på et bosted eller færdes i omverdenen med en kontaktperson eller lignende. Det opsøgende team vil heller ikke kunne dække hjælpebehovet – da afhandlingens persongruppe ikke er målgruppen herfor. De er ikke synlige på samme måde som andre psykisk sårbare mennesker.

Afsluttende bemærkninger:

Der er fra kommunal side forsøgt at rådgive og støtte mennesker med udviklingshæmning, for at de bedre kan klare sig og være en del af samfundet. De kommunale administrative former for bistand kan ikke dække hele hjælpebehovet og værner ikke om dem, der er så begrænsede,

⁴¹ Viborg Kommune, Borgervejleder. Adresse: <https://kommune.viborg.dk/Om-kommunen/Kontakt-og-aabnings-tider/Borgervejleder>. Fredericia Kommune, Din uafhængige borgervejleder. Adresse: <https://www.fredericia.dk/politik/byraad-udvalg/din-uaefhaengige-borgervejleder>. København Kommune, Borgerrådgiveren. Adresse: <https://www.kk.dk/borgerraadgiveren>.

⁴² Vejledning nr. 10325 af 12/12-2017 – vejledning om kontant tilskud til ansættelse af hjælpere og borgerstyret personlig assistance, afsnit 1 punkt 19.

⁴³ Århus Kommune, det opsøgende team. Adresse: <https://www.aarhus.dk/borger/personlig-hjaelp-og-stoette/psykisk-sygdom-og-saarbarhed/voksne-med-psykisk-sygdom-eller-saarbarhed-og-hjemloese/opsogende-indsatser/det-opsogende-team/#2>

at de ikke selv kan henvende sig og bede om hjælpen. De kommunale tilbud er ikke tilstrækkelige til at sikre afhandlingens persongruppes adgang til efterprøvelse.

4.3. Bistand gennem en pædagog på et bosted

En anden mulighed for bistand til efterprøvelsen er gennem en pædagog, der arbejder på et bosted for udviklingshæmmede mennesker, som her yder en form for støtte. Denne støtte udspringer ikke af nogen formel juridisk rolle. Der er i stedet tale om en omsorgsrelateret praktisk hjælp, hvorfor tilgangen til dette afsnit er ud fra en substantiel omsorgspligt.

De fleste voksne mennesker med udviklingshæmning skal, ligesom alle andre voksne, flytte hjemmefra. Afhandlingens persongruppe kan ikke bo selv på samme vilkår som andre voksne, da de stadig har behov for et vist omfang af støtte. Mennesker med udviklingshæmning kommer som regel til at bo på et bosted, hvor der er ansat pædagoger, som har den daglige omgang med dem.

Kommunen skal tilbyde et botilbud efter reglerne i SEL kapitel 20 eller sørge for, at der er almene ældreboliger til rådighed jf. almenboligslovens § 105.⁴⁴ Når det udviklingshæmmede menneske skal visiteres til en sådan bolig, bliver der først lavet en handleplan jf. SEL § 141 ud fra, hvilken hjælp den pågældende person har behov for på bostedet. Ud fra denne handleplan bliver vedkommende inddelt i en takstgruppe, som er et beløb, der ydes til det pågældende bosted ud fra, hvor omfangsrig personens hjælpebehov er. Dette betyder, at beløbet, der tilkommer bostedet, afspejler den hjælp, som pædagogerne på bostedet herefter skal yde. Det er derfor ikke muligt at klarlægge, hvilke opgaver og pligter pædagoger generelt har på et bosted for udviklingshæmmede, da de afhænger af det enkelte menneske og det enkelte bosted. Den efterfølgende analyse tager derfor først udgangspunkt i de oplyste kompetencemål for en pædagog på pædagoguddannelsen jf. Bekendtgørelsen om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog⁴⁵ (herefter refereret til som "Bekendtgørelsen") for at få en overordnet skitse over en pædagogets grundlæggende funktion og kompetencer. Derefter undersøges en ydelsesbeskrivelse fra Landsbyen Sølund⁴⁶, som er en boform og et aktivitetstilbud for mennesker med blandt andet udviklingshæmning, og derfor et relevant botilbud for afhandlingens persongruppe. De forskellige bosteder har en form for ydelsesbeskrivelse, hvori det er klarlagt, hvilken hjælp personalet yder. Da der ikke findes en generel ydelsesbeskrivelse for alle bosteder, betyder det, at analysen ikke er repræsentativ for alle pædagoger, men det giver et kvalitativt bud på omfanget af deres bistand, da deres arbejde er baseret på de samme grundlæggende værdier.

Omfanget af pædagogets bistand:

Formålet med pædagoguddannelsen er oplyst i Bekendtgørelsens § 1, som danner grundrammen for pædagogets virke. Heraf følger, at man som færdiguddannet pædagog "*selvstændigt og i samarbejde med andre kan udøve, udvikle og formidle udviklings-, lærings og omsorgsopgaver i et samfundsmæssigt perspektiv*". Af Bekendtgørelsens bilag 1-7 fremgår uddannelsens kompetencemål på forskellige områder, som beskriver de færdigheder, man som uddannet pædagog skal have tilegnet sig jf. Bekendtgørelsens § 5. Heriblandt er området for "pædagogets grundfaglighed" og især området for "social- og specialpædagogik" væsentlig, da dette område (blandt andet) vedrører mennesker med udviklingshæmning. Ud fra Bekendtgørelsens bilag 1 får en uddannet pædagog en grundfaglighed i "*professionelt at støtte og facilitere børn, unge og voksnes udvikling, læring, trivsel, medborgerskab og dannelse*". Dette er meget bredt formuleret og går grundlæggende ud på, at en pædagog skal vurdere det enkelte menneske og

⁴⁴ Lovbekendtgørelse 2019-02-01 nr. 119 om almene boliger m.v.

⁴⁵ Bekendtgørelse nr. 354 af 07/04/2017 – Bekendtgørelsen om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog.

⁴⁶ Solund. Adresse: <https://solund.dk>

herudfra iværksætte den nødvendige støtte. Den nødvendige støtte er ikke mere konkret fastlagt. I Bekendtgørelsens bilag 4 er kompetencemålene for social- og specialpædagogik beskrevet således: ”Pædagoger med denne specialisering har særlige kompetencer til at indgå i social- og specialpædagogisk arbejde med mennesker...” – her i blandt mennesker med psykiske og/eller fysiske funktionsnedsættelser. Dette medfører, at en pædagog bliver særlig i stand til at yde støtte til netop denne gruppe af mennesker. Det er heller ikke her specificeret, hvad arbejdet og støtten til denne gruppe af mennesker vedrører. En pædagoes virke og opgaver er altså grundlæggende støtte til det pågældende menneske og udspringer af en general omsorgsydelse.

For at kunne analysere pædagogens beføjelser på et bosted for mennesker med udviklingshæmning mere dybdegående analyseres en ydelsesbeskrivelse for Landsbyen Sølund. I Sølunds ydelsesbeskrivelser er de ydelser, de kan tilbyde inddelt i fire hovedgrupper; hjælp, vejledning, guidning og tæt fysisk støtte⁴⁷ – og disse ydes alt efter vedkommendes støttebehov, hvilket også er inddelt i grupper fra let til massiv støtte. De fire ydelsestyper er videre defineret som; sociale støttebehov og ydelser, psykiske støttebehov og ydelser, kommunikative støttebehov og ydelser og fysiske støttebehov og ydelser. I forhold til bistand til efterprøvelse er det mest nærliggende at undersøge, hvad ”sociale støttebehov og ydelser” omfatter – og dette ydes til alle de pågældende støttebehovs-grupper, det vil sige til alle borgerne på bostedet. Ifølge bilagets definition heraf kan der ydes hjælp til administration af økonomiske forhold, kontakt, beskæftigelse og uddannelse. Under administration af økonomiske forhold er det beskrevet: ”Ydelse i form af støtte til at varetage økonomi og andre administrative forpligtelser. Der kan f.eks. være tale om hjælp til at læse og besvare breve fra offentlige myndigheder, hjælp til at bestille tid hos lægen”.⁴⁸

Dækning af hjælpebehovet:

En pædagog på et bosted for udviklingshæmmede mennesker kan godt yde støtte til at læse et brev op fra kommunen, herunder et afslag på en ansøgning om en social ydelse. Den specifikke skildring i forhold til, hvor langt der kan ydes bistand til efterprøvelsen er ikke præciseret, men det er nærliggende, at hjælp til at fortælle, hvad afgørelsen går ud på er omfattet. Udfærdigelsen og indsendelse af klagen samt medvirken til sagens oplysning under sagsbehandlingen er mere tvivlsom, da pædagogens hjælp her går fra en omsorgsydelse ved at læse og forklare posten til aktivt at udføre en mere juridisk bistand. Et af hovedformålene med en pædagoes virke er som tidligere beskrevet at udøve omsorgsopgaver. Det vurderes, at omsorgsopgaver ikke omfatter bistand til forvaltningsretlige anliggender som disse, da en pædagoes omsorgsopgaver ikke hviler på et juridisk fundament, men i stedet på et substantielt omsorgsfundament. Pædagogen har hverken pligt eller ansvar for at hjælpe med efterprøvelsen, hvorfor der heller ikke er nogen sanktioner, hvis de ikke gør det. I det enkelte tilfælde må det være op til den enkelte pædagog at vurdere, om vedkommende har lyst til og føler sig kompetent til at hjælpe med efterprøvelsen. Pædagogen er i et vist omfang selv med til at udmåle rækkevidden af ”omsorgen”, der ydes. Vælger pædagogen at hjælpe med hele efterprøvelsen, er der imidlertid ikke noget til hinder for det, så længe det udviklingshæmmede menneske kan give informeret samtykke her til, jf. principafgørelse 60-17⁴⁹, som gennemgås nærmere i afsnit 4.5. I en artikel i Information

⁴⁷ Solund, Ydelsesbeskrivelser. Adresse: <http://solund.dk/wp-content/uploads/2015/06/Vejledning-ydelsesbeskrivelser-Skanderborg-kommune.pdf>

⁴⁸ Solund, Ydelsesbeskrivelser, side 3. Adresse: <http://solund.dk/wp-content/uploads/2015/06/Vejledning-ydelsesbeskrivelser-Skanderborg-kommune.pdf>

⁴⁹ KEN nr. 9763 af 15/08/2017.

fra den 11. december 2012⁵⁰ skildres det, at der er mange af de ansatte på bostederne, der ikke ønsker at varetage denne form for opgaver af frygt for at miste deres job, fordi de på sin vis går mod deres arbejdsgiver (kommunen) ved at hjælpe med at anke en sag. Dette begrunder, at selvom personalet potentielt kan yde bistand hertil, er bistanden ikke yderligere aktuel.

En pædagogisk bistand til efterprøvelsen kan godt dække hele hjælpebehovet, og pædagogen kan samtidig hjælpe på eget initiativ. Alligevel er pædagogens bistand ikke tilstrækkelig. Det udviklingshæmmede menneske har ikke en garanti for at blive hjulpet med efterprøvelsen, da det kommer an på, om pædagogen har lyst til at tage affære og hjælpe. Pædagogens bistand sikrer ikke adgangen til efterprøvelse for afhandlingens persongruppe.

4.4. Fuldmægtiges bistand

En anden måde, hvorpå mennesker med udviklingshæmning kan få bistand til efterprøvelse er gennem udstedelse af fuldmagt til fuldmægtige, som varetager vedkommendes interesser.

Bistand gennem personlig fuldmagt:

Fuldmægtige kan repræsentere fuldmagtsgiver gennem en fuldmagt på det personlige og økonomiske område. Repræsentation på det personlige område kan vedrøre påklage af et afslag på en ansøgning, kontakt til myndigheder, samt repræsentation under sagsbehandlingen.⁵¹ Fuldmægtiges hjælp til efterprøvelsen er derfor omfattet af den personlige fuldmagt.

De økonomiske fuldmagter er reguleret i aftalelovens⁵² kapitel 2. Det betyder, at fuldmagt inden for offentligretlige forhold falder uden for aftalelovens anvendelsesområde. En processuel fuldmagt til at lade sig repræsentere af en anden under sagsbehandlingen er i stedet reguleret i FVL § 8. Denne bistandsmulighed undersøges nærmere nedenfor i afsnit 4.5. De personlige fuldmagter, som ikke er reguleret i anden lovgivning, efterlades således i et tomrum. Ud fra en analogislutning må aftalelovens bestemmelser kunne anvendes på disse fuldmagter.

For at fuldmægtige kan handle med retsvirkning for fuldmagtsgiver, kræver det, at fuldmagten er gyldig. For at fuldmagten er gyldig, skal fuldmagtsgiveren have handleevnen i behold på tidspunktet for fuldmagtens udstedelse.⁵³ At have handleevnen i behold betyder, at det udviklingshæmmede menneske skal være klar over, hvad fuldmagten vedrører, hvilke konsekvenser det har som følge af udstedelsen, og hvad fuldmagten kan eller skal anvendes til.⁵⁴ Der må foretages en konkret vurdering af, om fuldmagtsgiver har handleevnen i behold på det område, fuldmagten vedrører. Mennesker med udviklingshæmning kan således godt give gyldig fuldmagt på det område, hvor de har handleevnen i behold.

Fuldmagt er et udtryk for fuldmagtsgivers frie vilje og fastsætter, hvad fuldmagtsgiver ønsker, at fuldmægtige skal hjælpe med. Fuldmægtige handler ikke på eget initiativ, og for at fuldmægtige kan dække hjælpebehovet ved efterprøvelsen, skal det udviklingshæmmede menneske give fuldmagt til hele hjælpebehovet. En personlig fuldmagt er ikke en ideel løsning hvad angår hjælp til at forklare, hvad afgørelsen går ud. Dette er en omsorgsrelateret opgave og ikke et fuldmagtsforhold. Hjælp til udfærdigelse og indsendelse af klagen kan omfattes af den personlige fuldmagt, hvorimod repræsentation under sagsbehandlingen i stedet er reguleret af den særlige processuelle fuldmagt i FVL § 8. Fuldmægtige kan derfor ikke gennem en personlig fuldmagt dække hele hjælpebehovet ved efterprøvelsen.

⁵⁰ Information, ”Socialarbejdere undlader at hjælpe af frygt for repressalier”, 11. december 2012. Adresse: https://www.information.dk/indland/2012/12/socialarbejdere-undlader-hjaelpe-frygt-repressalier?fbclid=IwAR0_nDu_3IMB4eLD7riQ7DxLIIdVenG-pNGFRMJo-kVQvuxCO3KklqJ8UIn0

⁵¹ Værgemål, 2003, side 109.

⁵² LBKG 2016-03-02 nr. 193 om aftaler og andre retshandler på formuerettens område.

⁵³ Værgemål, 2003, side 101.

⁵⁴ Ibid., side 101.

Bistand gennem fremtidsfuldmagt:

En særlig form for fuldmagt er fremtidsfuldmagten, som er reguleret i lov om fremtidsfuldmagter.⁵⁵ For at kunne give en gyldig fremtidsfuldmagt skal fuldmagtsgiver være fyldt 18 år. Derudover skal fuldmagtsgiveren være i stand til at handle fornuftsmæssigt. Begge krav følger af lovens § 1, og skal begge være opfyldt på tidspunktet for oprettelsen af fremtidsfuldmagten. Kravet til at være i stand til at handle fornuftsmæssigt svarer til det, der stilles til en testator efter arvelovens § 63, stk. 2, nr. 2 og § 64, stk. 5, nr. 4.⁵⁶ Hvor fuldmagtsgiver skal være i stand til at forstå og overskue konsekvenserne af at afgive en bindende fremadrettet viljeserklæring. Det vil sige, hvad er en fuldmagt, og hvad indebærer denne.⁵⁷ Ligesom ved en almindelig fuldmagt er det heller ikke her udelukket, at et menneske med udviklingshæmning kan udstede en fremtidsfuldmagt.

Fremtidsfuldmagter træder i kraft på et senere tidspunkt – når fuldmagtsgiver ender i en tilstand som beskrevet i § 1 ”sygdom, svækket mental funktion eller helbred eller lignende”, som gør, at fuldmagtsgiver ikke længere kan varetage sine forhold inden for de områder, fuldmagten omfatter.⁵⁸ Ikraftsættelse af fremtidsfuldmagten kræver en lægeerklæring om, at fuldmagtsgiveren er kommet i en sådan tilstand jf. lov om fremtidsfuldmagter § 5, stk. 1. Fremtidsfuldmagten adskiller sig dermed fra en almindelig fuldmagt, hvor fuldmagtsgiver er i stand til at handle fornuftsmæssigt under fuldmagtens anvendelse.

Fremtidsfuldmagter kan vedrøre personlige anliggender, og ved denne fuldmagt kan fuldmægtigen repræsentere fuldmagtsgiveren i forhold til offentlige myndigheder. Hvis ikke fuldmagten er begrænset til noget konkret, vil fuldmægtige ved en personlig fremtidsfuldmagt blandt andet kunne klage over en afgørelse og repræsentere fuldmagtsgiver under sagens behandling.⁵⁹ Ifølge betænkningen til lovforslaget⁶⁰ handler fuldmægtiges bemyndigelse på det personlige område kun om den rene repræsentation af fuldmagtsgiver, herunder ansøgninger, henvendelser, klager, aktindsigt og partshøring. Det er præciseret, at dette kan indsnævres, men ikke udvides. Grunden hertil er, at der ikke skal ske et overlap med værgens beføjelser ved de personlige værgemål.⁶¹ Fremtidsfuldmagt er tænkt som et privatretligt alternativ til det offentligt fastsatte værgemål, hvor der ved fremtidsfuldmagt stadig er en betydelig grad af selvbestemmelse.

Et menneske med udviklingshæmning vil godt kunne lave en fremtidsfuldmagt som omfatter påklage og varetagelse af partsrettigheder og forpligtelser under en klagesag. Derimod vil fuldmagt til at forklare, hvad afgørelsen går ud på ikke være omfattet. Fremtidsfuldmagten retter sig mod mennesker, der på et senere tidspunkt i deres liv får brug for hjælp. For afhandlingens persongruppe er der et generelt hjælpebehov gennem hele deres liv til at varetage deres interesser. Fremtidsfuldmagten er ikke konstrueret på en sådan måde, at den kan bruges til at varetage vedkommendes personlige interesser igennem hele livet. Denne form for særlige fuldmagt er ikke anvendelig for afhandlingens persongruppe.

Afsluttende bemærkninger:

Begge fuldmagter kræver, at det udviklingshæmmede menneske iværksætter en fuldmagt, for at få hjælp til efterprøvelsen, da formålet med begge fuldmagter er, at give udtryk for, hvad der

⁵⁵ Lov 2016-06-08 nr. 618 om fremtidsfuldmagter.

⁵⁶ Lov om fremtidsfuldmagter med kommentarer, 2018, side 80.

⁵⁷ Ibid., side 81.

⁵⁸ Ibid., side 75.

⁵⁹ Ibid., side 195.

⁶⁰ 2015/1 LSF 135 – Forslag til lov om fremtidsfuldmagter. Bemærkninger til lovforslaget punkt 4.3.2.

⁶¹ Lov om fremtidsfuldmagter med kommentarer, 2018, side 196.

ønskes hjælp til. Derudover kan ingen af fuldmagterne dække hele hjælpebehovet. Fuldmægtiges bistand gennem en personlig fuldmagt eller en fremtidsfuldmagt sikrer ikke adgangen til efterprøvelse.

4.5. Partsrepræsentantens bistand

Formål og funktion:

At være part i en sag udløser diverse partsrettigheder, herunder adgangen til at lade sig repræsentere eller bistå af en anden under forvaltningens sagsbehandling, hvilket følger af FVL § 8, stk. 1, 1. pkt. I et forvaltningsretligt øjemed er det essentielt at undersøge, i hvilken udstrækning en partsrepræsentant og bisidder kan dække det hjælpebehov, et menneske med udviklingshæmning har til efterprøvelsen.

Vælger vedkommende at lade sig bistå af en anden, kan bisidderen blandt andet deltage i møder med parten, men bisidderen opnår ikke uden videre de samme beføjelser som parten. Da bisidderen ikke har mulighed for at varetage partsrettigheder og forpligtelser under sagsbehandlingen⁶² og dermed er mindre relevant for undersøgelsen af bistand til efterprøvelsen, vil bisidderens bistand ikke blive nærmere analyseret.

Partsrepræsentantens formål er at træde i partens sted og overtage samt varetage partens beføjelser overfor myndigheden under sagsbehandlingen. Vedkommende kan vælge, hvorvidt repræsentanten skal virke under hele eller blot dele af sagens behandling.⁶³ Er fuldmagtsomfanget af partsrepræsentantens virke ikke præciseret, må forvaltningen gå ud fra, at repræsentanten varetager alle partens interesser i sagen.⁶⁴ Hvis det er tvivlsomt, i hvilken udstrækning repræsentanten kan handle på partens vegne, bør forvaltningen søge spørgsmålet afklaret.⁶⁵

Hvem, der kan repræsentere en part, følger ikke af FVL § 8. Med forbehold for bestemmelsen i § 8, stk. 2 står det således parten frit for at vælge, hvem der skal repræsentere vedkommende.⁶⁶

Dækning af hjælpebehovet:

Retten til at lade sig repræsentere bliver udnyttet, når parten på eget initiativ vælger en person hertil – det vil sige giver fuldmagt hertil. Parten skal være mentalt i stand til at rette henvendelse til den person, der ønskes som partsrepræsentant, og parten skal samtidig være i stand til at give gyldig fuldmagt hertil. Er vedkommende ikke i stand til at varetage sine interesser på det område, fuldmagten vedrører, kan personen heller ikke give en gyldig fuldmagt til andre om at varetage sine interesser. Dette følger af Ankestyrelsens principafgørelse 60-17.⁶⁷ I afgørelsen blev det fastslået, at kommunen i sådanne sager skal sikre sig, at borgeren er i stand til at varetage sine interesser. I følge SEL § 82, stk. 2, 2. pkt. skal kommunen være opmærksom på at bede Statsforvaltningen (i dag Familieretshuset) om at beskikke en værge, hvis ikke vedkommende allerede har en værge.

Partsrepræsentanten kan yde bistand ved at hjælpe under sagens behandling med varetagelse af vedkommendes rettigheder og forpligtelser. Partsrepræsentanten yder ikke bistand til at forstå afgørelsen, da det ikke er formålet med partsrepræsentanten. Derudover indtræder partsrepræsentantens bistand kun, hvis det udviklingshæmmede menneske i første omgang selv retter henvendelse til den person, der skal repræsentere vedkommende og giver gyldig fuldmagt

⁶² Ombudsmanden, Partsrepræsentant eller bisidder. Adresse: www.ombudsmanden.dk

⁶³ Forvaltningsloven med kommentarer, 2013, side 301.

⁶⁴ Forvaltningsret, 2018, side 607.

⁶⁵ Forvaltningsloven med kommentarer, 2013, side 301.

⁶⁶ Ibid., side 297.

⁶⁷ KEN nr. 9763 af 15/08/2017.

hertil. Partsrepræsentantens bistand kan således ikke dække hjælpebehovet for afhandlingens persongruppe, så adgangen til efterprøvelse bliver sikret.

4.6. Værgens bistand

Værgen er en anden form for bistand, der kan varetage et udviklingshæmmet menneskes interesser. En værge er et tilbud fra staten til personer med nedsat eller manglende handlevne om hjælp til varetagelse af økonomiske og/eller personlige anliggender.⁶⁸ Reglerne herom er samlet i værgemålsloven.⁶⁹ Nedenfor følger et par korte kommentarer til lovens historiske perspektiv, da det tjener til en forståelse af den nugældende værgemålslov.

Værgemålsloven afløste myndighedsloven fra 1922. Værgemålsloven medførte en markant ændring, da det blandt andet blev muligt at iværksætte værgemål for personer, der ikke kunne varetage deres egne interesser, men uden at de samtidig blev umyndiggjort.⁷⁰ Baggrunden for lovændringen var, at der var sket store ændringer i forholdene for de personer, som var omfattet af bestemmelserne om værgemål. Forholdene for afhandlingens persongruppe, de ”psykisk udviklingshæmmede”, havde ændret sig siden 1922 ved, at de skulle integreres mest muligt i samfundet og derved også have en større grad af selvbestemmelse.⁷¹ Der var behov for mindre vidtgående støtteforanstaltninger samt at tilpasse værgemålet individuelt, så det ikke blev mere omfattende end nødvendigt.⁷²

I dag bliver værgemål først igangsat, når der ikke er andre bistandsmuligheder. Når der er truffet en afgørelse om iværksættelse af et værgemål, skal der herefter beskikkes en værge. Værgen kan være en familieværge, hvor værgen har en familiemæssig eller nærtstående relation til vedkommende.⁷³ Hvis den pågældende, der skal under værgemål, ikke har nogen pårørende eller andre nærtstående, som hverken vil eller kan magte at være værge, bliver der i stedet beskikket en professionel værge, hvor vedkommende optræder som værge grundet sin profession – det vil typisk være som advokat⁷⁴, eller fordi man er fast værge, hvor man er tilknyttet Familieretshuset.

Værgemålsformer:

Inden der iværksættes et værgemål skal det undersøges, hvilken form for bistand, det udviklingshæmmede menneske har behov for, at værgen varetager – enten varetagelse af økonomiske og/eller personlige interesser.

På det økonomiske område er det værgens opgave at administrere formue og træffe bestemmelser om anvendelse af indtægterne⁷⁵, hvilket også følger af VML § 25, stk. 1. Ved personlige værgemål skal værgen varetage spørgsmål af retlig karakter.⁷⁶ Det medfører en ret for værgen til at træffe beslutninger, som personen under værgemålet ikke selv er i stand til at tage stilling til og en ret til at repræsentere vedkommende i personlige forhold.⁷⁷ Hjælp til efterprøvelsen er derfor omfattet af det personlige værgemål. Værgemålsloven oplister tre værgemål

⁶⁸ Værgemål, 2003, side 13.

⁶⁹ Lovbekendtgørelse 2007-08-20 nr. 1015 – Værgemålslov.

⁷⁰ Lovforslag Nr. L 191. Fremsat den 8. marts 1995. Forslag til Værgemålslov. Bemærkninger til lovforslaget, kapitel 1.

⁷¹ Ibid., kapitel 2.

⁷² Ibid., afsnit 4.2.

⁷³ Værgemål, 2003, side 72.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Lovforslag Nr. L 191. Fremsat den 8. marts 1995. Forslag til Værgemålslov. Bemærkninger til lovforslaget afs. 7.2.1.

⁷⁶ Værgemål, 2003, side 23.

⁷⁷ Ibid., afsnit 4.3.4.

for voksne – et almindeligt værgemål efter § 5, et værgemål med fratagelse af den retlige handlevne efter § 6 og et samværgemål efter § 7. Hverken § 6- eller § 7-værgemålet omfatter personlige anliggender, hvorfor de ikke vil blive nærmere undersøgt. Et værgemål efter VML § 5, stk. 1 omfatter derimod både økonomiske og personlige anliggender, og kan afgrænses til en af delene alt efter, hvad vedkommende har behov for jf. VML § 5, stk. 3.

Værgemålsloven § 5:

Iværksættelsen af et § 5-værgemål forudsætter, at tre kriterier er opfyldt – et sygdomskriterium, et retligt kriterium og et behovskriterium. Dette følger af lovens § 5, stk. 1. Sygdomskriteriet forudsætter, at der foreligger en sindssygdom eller et andet alvorligt svækket helbred, herunder bl.a. ”hæmmet psykisk udvikling”. Mennesker med udviklingshæmning kan derfor også være omfattet heraf. Derudover forudsætter det retlige kriterium, at vedkommende ikke kan varetage sine anliggender. Ved vurderingen af om vedkommende er i stand til at varetage sine anliggender, må vedkommendes evne ses i forhold til de beslutninger, der kræves af den pågældende. Det er ikke et krav, at vedkommende absolut mangler evnen til at varetage sine anliggender, men der må være en betydelig fravigelse fra det normale.⁷⁸ Slutteligt er det et kriterium, at der skal være et aktuelt behov for at få en værge, og dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfælde. Værgemålslovens § 5, stk. 1 uddyber ikke ”behovskriteriet” nærmere, men det fremgår af lovens forarbejder, at der ikke er et behov for værgemål, hvis personens anliggender kan varetages fyldestgørende på anden vis, herunder ved fuldmagt eller hvis personalet på vedkommendes bosted varetager personens anliggender på fyldestgørende vis.⁷⁹

Værgens beføjelser og pligter:

Ifølge VML § 24 skal værgen inden for hvervets omfang varetage interesserne for den, der er under værgemål. Varetagelse af de personlige forhold er ikke nærmere reguleret i loven, men vedrører som nævnt spørgsmål af retlig karakter. Det kan blandt andet omfatte kontakt til myndigheder, indgivelse af en klage eller indsende en begæring om aktindsigt.⁸⁰ Dagligdags spørgsmål såsom indkøb, personlig pleje, udflugter m.m., ligger uden for det personlige værgemåls rammer og må i stedet varetages af det sociale og sundhedsmæssige system.⁸¹ Værgen har ikke en egentlig omsorgskontrol med vedkommende, men må sikre, at personen under værgemål lever under forsvarlige forhold. Der er opsat nogle generelle retningslinjer for, hvad en værge skal varetage af personlige anliggender, så personen under værgemål har et ordentligt liv. Der er på den anden side ikke en egentlig pligt til at varetage bestemte opgaver. Dette er i høj grad op til den enkelte værge. Personlige værger har ikke samme pligt som økonomiske værger til at forelægge redegørelser for dispositioner for Familieretshuset.⁸² Familieretshuset kan give pålæg vedrørende personlige spørgsmål, men det sker sjældent, da de personlige dispositioner ikke skal have forudgående godkendelse af Familieretshuset.⁸³ Myndighedernes tilsyn efter VML § 28 har af den grund ikke væsentlig betydning for de personlige værgemål. I VML § 31 er der oplyst et erstatningsansvar for værgen, hvis værgen, ved at tilsidesætte sine forpligtelser, forvolder skade for den, der er under værgemål ved forsætligt eller uagtsomt forhold. Dette knytter sig til de økonomiske værgemål, hvor værgen har ansvaret for forvaltningen af vedkommendes økonomi og i den forbindelse ikke misbruger sin stilling. Det ligger i det juridiske term ”erstatningsansvar”, at der skal være lidt et tab, hvilket ikke er essentielt for de personlige

⁷⁸ Ibid., afsnit 4.3.1.

⁷⁹ Lovforslag Nr. L 191. Fremsat den 8. marts 1995. Forslag til Værgemålslov. Bemærkninger til lovforslaget 4.3.2.

⁸⁰ Ibid., afsnit 4.3.4.

⁸¹ Værgemålsloven med kommentarer, 2017, side 351 ff.

⁸² Ibid., side 412 ff.

⁸³ Ibid., side 430.

værgemål. Værgemålsloven fokuserer altså mere på grænserne og pligterne for de økonomiske værgemål, hvorfor det efterlader de personlige værgemål med en højere grad af selvurdering og selvbestemmelse. Hvis værgeren vælger ikke at hjælpe med efterprøvelsen, er det ikke noget, værgeren skal stå til ansvar for.

Dækning af hjælpebehovet:

Ved de personlige værgemål varetager værgeren som nævnt indgivelse af en klage og repræsentation af vedkommende under sagsbehandlingen. Det personlige værgemål omfatter ikke dagligdags spørgsmål, men at forklare hvad afgørelsen går ud på, samt skrive klagen, har en retlig sammenhæng med at indgive klagen. Disse forhold må også være inden for rammerne af værgemålet. Værgeren, som varetager et personligt § 5-værgemål, vil godt kunne dække hele hjælpebehovet ved efterprøvelsen for et menneske med udviklingshæmning. Værgeren har ikke pligt til at hjælpe med efterprøvelsen og kan ikke stilles til ansvar for ikke at have gjort det. Det udviklingshæmmede menneske har derfor ikke en garanti for at få hjælp til efterprøvelsen, hvorfor adgangen hertil ikke er sikret gennem en personlig værger.

5. Casestudie

Formålet med inddragelse af et casestudie i afhandlingen er at få et praktisk perspektiv til de teoretiske analyser, som følger af afsnittene i kapitel 3 om hjælpebehovet i efterprøvelsen og i kapitel 4 om bistandsmulighedernes dækning heraf. Undersøgelsen tilstræber at opnå svar på, om de forskellige bistandsmuligheder er tilstrækkelige til at dække hjælpebehovet i praksis. Som beskrevet i kapitel 1 benyttes vignette-metoden til at opstille en opdigtet case samt en kvalitativ metode gennem et semistruktureret interview. For at gøre undersøgelsen gennemsigtig, beskrives og begrundes de anvendte metoder nedenfor, herunder konstruktion af casen samt den forudgående og efterfølgende proces ved interviewene. Herefter analyseres de indsamlede data.

5.1. Konstruktion af case

Casen er konstrueret ud fra en fiktiv hændelse og stiller i den forbindelse fire åbne spørgsmål til respondenterne, hvor spørgsmålene fungerer som casens overordnede temaer. I de forskellige interviews bliver der til hovedspørgsmålene suppleret med opfølgende spørgsmål.⁸⁴ Denne konstruktion er valgt for at få en overordnet ramme for svarene og for at gøre casen lettere at forholde sig til. Dette giver interviewerens mulighed for at korrigere respondenternes svar ved at komme med konkrete spørgsmål undervejs i interviewet.

Casen tager udgangspunkt i et afslag på en ansøgning om en ledsagerordning. Ansøgningens indhold er underordnet, men bliver blot brugt som et praktisk eksempel for at gøre casen mere levende.

Afhandlingen omhandler hele efterprøvelsen, men i casen spørges kun ind til respondenternes mulighed for hjælp til påklagen. Grunden hertil er at gøre spørgsmålene mere enkle og forståelige, til når respondenterne skal læse og forberede deres svar. Til hvert interview bliver der supplerende spurgt ind til bistand til hele hjælpebehovet – at forstå afgørelsen, skrive klagen, indsende den og varetage partsrettigheder og forpligtelser under sagsbehandlingen.

I de teoretiske afsnit i kapitel 3 og 4 er det en forudsætning, at det udviklingshæmmede menneske er utilfreds med afgørelsen, hvorfor det ligger uden for afhandlingen at afklare dette. I praksis er det essentielt at kunne vurdere dette, da det ofte er med til at sætte en klagesag i

⁸⁴ Interview, 2015, side 189-196.

gang. Derfor indeholder casen et spørgsmål om, hvordan de respektive respondenter finder ud af, at casens hovedperson, Joakim, er utilfreds med afgørelsen.

Joakim er en mand på 25 år og er født med en diagnosticeret kromosomfejl, der medfører, at han er udviklingshæmmet i en middelsvær grad. Joakim kan ikke færdes alene på grund af sin væsentlige og varige nedsatte psykiske funktionsevne. Der bliver indsendt en ansøgning til kommunen om en ledsagerordning. Joakim får efterfølgende afslag fra kommunen og får således ikke tilkendt en ledsagerordning.

1) *Hvordan finder du ud af, at Joakim er utilfreds med afgørelsen?*

(Joakim er utilfreds med afgørelsen og ønsker at påklage den.)

Joakim er ikke selv i stand til at påklage afgørelsen grundet sin psykiske funktionsnedsættelse og har derfor behov for, at der er nogen, der hjælper ham med det.

2) *Hvilken slags hjælp er det, Joakim har brug for, for at kunne påklage sin afgørelse?*

3) *Hvordan kan du via din funktion hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen fra kommunen, og hvor langt rækker den bistand, du via din funktion kan/skal yde?*

4) *Hvis du ikke kan være behjælpelig med at påklage afgørelsen for Joakim, har du da nogle forslag til, hvordan man i stedet kan hjælpe Joakim med at påklage afgørel-*

Figur 1: Case

5.2. Interview

Udvælgelse af respondenter:

Til besvarelsen af casen blev der udvalgt seks respondenter; en familieværge, to professionelle værger⁸⁵ (en fast, der er bekliget gennem familieretshuset og en advokat), en pædagog på et bosted for udviklingshæmmede, en sagsbehandler i en kommune og en rådgiver i Landsforeningen LEV.

⁸⁵ For at holde styr på de tre forskellige værger bliver de i den følgende gennemgang konsekvent benævnt følgende; Familieværgeren bliver benævnt familieværgeren. De to professionelle værger bliver benævnt den faste værge og advokaten. De er alle tre personlige værger, men med hver deres baggrund.

De seks respondenter blev fundet via forskellige tilgange. Familieværgeren og den faste værger blev fundet via et opslag på LEV's Facebookside.⁸⁶ I opslaget beskrev jeg mig selv, min afhandling, formålet med casen, casen, fremgangsmåden ved besvarelsen af casen og retningslinjerne herfor. Dette blev desuden beskrevet for alle seks respondenter. Advokaten og pædagogen fandt jeg ved hjælp af en googlesøgning. Sagsbehandleren fandt jeg ved at ringe til en kommune, hvorefter jeg blev viderestillet telefonisk til en sagsbehandler indenfor handicapområdet. Til sidst fik jeg fat i en rådgiver fra LEV ved at ringe ind til dem. Da de havde meget travlt, kunne de ikke deltage i et interview på samme måde som de andre respondenter. I stedet besvarede de spørgsmålene i casen over mail, hvorefter jeg kunne skrive tilbage med supplerende spørgsmål, de derefter besvarede.

Interviewene med familieværgeren, pædagogen og sagsbehandleren blev foretaget ved, at jeg ringede de respektive respondenter op. Interviewet med den faste værger foregik via et computermøde gennem programmet zoom, og interviewet med advokaten foregik ved, at hun ringede mig op. I tabellen nedenfor er oplistet køn og alder over de respektive respondenter.

	Køn	Alder
Familieværger	Kvinde	52 år
Fast værger	Mand	60 år
Sagsbehandler	Kvinde	34 år
Pædagog	Kvinde	64 år
Rådgiver i LEV	Kvinde	48 år
Advokat	Kvinde	43 år

Figur 2: Oversigtstabel over respondenternes profil

Gennemførelse af interviews:

Forud for de afholdte interviews blev der udarbejdet en interviewguide.⁸⁷⁸⁸ Guiden blev brugt som et oplæg til interviewene således, guiden kunne fraviges, hvis det blev nødvendigt.

Interviewguiden samt casen blev bagefter afprøvet på en "prøve-respondent". Denne ene pilotundersøgelse⁸⁹ havde til formål at give et indtryk af, hvordan interviewguiden og casen virkede i praksis, inden den skulle udføres på de valgte respondenter. Dette gav mig ligeledes mulighed for at rette og omformulere begge dele – både i forhold til sprogbrug og forhold, der skulle uddybes mere. Dette var med til at sikre en bedre kvalitet af de efterfølgende interviews.

I afhandlingen fremgår ingen personlige oplysninger, som kan henføres til de pågældende respondenter. De forskellige oplysninger om respondenterne, som fremgår i afhandlingen, er ikke blevet behandlet efter databeskyttelsesreglerne,⁹⁰ da der er sket en fuldkommen og uigenkaldelig anonymisering af dem. Jeg har for de fem respondenter fået samtykke til at optage interviewene ved hjælp af en lydoptager. Lydoptagelsen og den efterfølgende transskribering, som følger af bilag nr. 3-6 og nr. 8, starter derfor først efter, jeg har fået samtykke hertil. Dato og varighed af de fem interviews fremgår af figur 3. Af alle fem respondenter har jeg fået samtykke til at citere deres udsagn. Både optagelse og citering er foretaget under iagttagelse af fortrolighed og anonymitet.⁹¹

⁸⁶ Facebook. Adresse: www.facebook.com

⁸⁷ Interview, 2015, side 185.

⁸⁸ Se bilag 2.

⁸⁹ Interview, 2015, side 171.

⁹⁰ Datatilsynet, generelt om databeskyttelse. Adresse: <https://www.datatilsynet.dk/generelt-om-databeskyttelse/>

⁹¹ Respondenternes personlige oplysninger via mailkorrespondance og optagelse bliver slettet efter afhandlingens afleveringsdato d. 2. juni, hvilket respondenterne er blevet gjort opmærksomme på.

	Dato	Varighed
Familieværge	Den 18. april 2020	11 min. 51 s.
Pædagog på bosted	Den 22. april 2020	24. min. 34 s.
Sagsbehandler	Den 30. april 2020	19 min. 45 s.
Fast værge	Den 7. maj 2020	22 min. 54 s.
Advokat	Den 19. maj 2020	17 min. 55 s.

Figur 3: Data over dato og varighed af interviewene

For de fem interviews gjorde det sig gældende, at hver respondent havde meget på hjertet og ind i mellem begyndte at snakke om forhold, der ikke var relevante for besvarelsen. Jeg lod dem snakke færdigt og fulgte op med et opfølgende spørgsmål for at få respondenterne ind på emnet igen. På trods af jeg i mine interviews fik en del information, der ikke var relevant for undersøgelsen, fik jeg på den anden side en del flere kommentarer på forhold, som jeg ikke havde fået, hvis mine spørgsmål var lukkede. Ved min mailkorrespondance med rådgiveren fra LEV havde jeg ikke på samme måde mulighed for at stille supplerende spørgsmål løbende, og rådgiveren havde ligeledes heller ikke mulighed for at stille forståelsesspørgsmål. Korrespondancen blev mere firkantet og indenfor rammerne af de fire spørgsmål. Jeg havde ikke samme mulighed for at guide korrespondancen, men jeg fik på den anden side længere og formentlig mere gennemtænkte svar til hvert spørgsmål i forhold til de fem interviews.

Transskribering:

Efter interviewene blev afholdt, blev de transskriberet.⁹² Transskriberingen er foretaget for at få en mere gennemsigtig og objektiv analyse, så læseren kan se kilden til citeringen i de forskellige bilag og dermed ikke få et indtryk af, at de forskellige analyser og citater i højere grad udtrykker mit eget perspektiv end respondenternes. Derudover var det, ved at interviewene forelå i tekstform, nemmere at foretage en systematisk analyse.

Selve transskriberingen er lavet så ordret og præcis som muligt for at give læseren et troværdigt billede af interviewet. Et interview er et levende socialt samspil med tonafald, tempo og andet, som har indflydelse på forståelsen af det, der bliver sagt, hvilket ikke er tilgængeligt for den, der læser transskriberingen.⁹³ Nogle steder er der udeladt interjektioner som ”øhh” og ”hmm” for at gøre det lettere at læse transskriberingen. Derudover var der tilfælde i interviewene, hvor respondenterne faldt over ordene et par gange, inden vedkommende kom med sit svar. Her er det første af svaret udeladt for ikke at gøre transskriberingen uoverskuelig for læseren.

Korrespondancen med rådgiveren fra LEV foregik ikke telefonisk, hvorfor der selvsagt ikke er foretaget en transskribering af denne. Korrespondancen er i stedet indsat i sin fuldkomne og ordrette form i bilag 7, da der ikke fremgår oplysninger, der skal anonymiseres.

5.3. Analyse

Analysen er delt op i fire dele, som hver tager afsæt i de fire hovedspørgsmål. Til analysen af del 1 og del 2 laves en samlet analyse ud fra de seks respondentes svar. I del 3 foretages derimod en individuel analyse af hver af de seks respondentes mulighed for at dække hjælpebehovet ved efterprøvelsen. I del 3 foretages en vertikal vignetanalyse, hvor respondenternes svar sammenholdes med resultaterne af de teoretiske analyser i kapitel 4. Det vil sige, med den teori, der

⁹² Bilag nr. 3-6 + nr. 8.

⁹³ Interview, 2015, side 236.

er på det pågældende område for hver respondent.⁹⁴ I del 4 laves en samlet analyse ud fra alle seks respondenteres svar. For alle citater henvises til bilag nr. 3-8.⁹⁵

Del 1) Utilfredshed med afgørelsen:

Det første spørgsmål respondenterne blev stillet var, hvordan de finder ud, at Joakim (casens hovedperson) er utilfreds med afgørelsen.

Overordnet set er de seks respondenter delt op i to grupper. Den første gruppe er sagsbehandleren, rådgiveren i LEV og advokaten. De bliver kun klar over, at Joakim er utilfreds med afgørelsen, hvis Joakim selv eller én på vegne af ham tager kontakt til dem. Hvis ikke det sker, vil de tre respondenter ikke finde ud af, at Joakim er utilfreds med afgørelsen.

Den anden gruppe består af familieværgeren, den faste værge og pædagogen, som alle finder ud af, at Joakim er utilfreds med afgørelsen gennem hans adfærd og generelle kommunikation (også selvom Joakim ikke selv henvender sig og siger det). Disse tre respondenter har på hver deres måde en tæt berøringsflade med Joakim grundet deres funktion, hvorfor de er nærmest til at observere en utilfredshed gennem Joakims adfærd. På bostedet opdager pædagogen, at Joakim er utilfreds ved, at han *"bliver vred eller ked af det"*. Den faste værge fortalte ligeledes, at han opdager det grundet hans adfærd: *"at han er trist, eller han er blevet udadreagerende, holder op med at spise eller spiser for meget, han vil jo udsende nogle signaler uanset"*. Hvis Joakim er meget dårlig og ikke har sprog, vil han alligevel gennem en form for kommunikation vise, at han er utilfreds: *"Altså, der er jo ikke nogen mennesker, der ikke kan kommunikere. Men der er jo mange, der ikke kan snakke og skrive. Men hvis man har en smule kendskab, så vil man jo ret hurtigt kunne se, ..., at det kan være noget helt ned til noget mimik med øjenbrynene eller noget tics eller et eller andet, hvor han egentlig bare prøver at signalere, at der er noget, jeg ikke er okay med"*.

Del 2) Hjælpebehovet:

Det næste spørgsmål respondenterne skulle svare på var, hvilken slags hjælp det er, Joakim har brug for, for at kunne påklage sin afgørelse. Alle seks respondenter var grundlæggende enige i, at der er brug for hjælp til at klare alle elementer i efterprøvelsen (forstå afgørelsen, skrive klagen, indsende den og varetage hans interesser under sagsbehandlingen). Familieværgeren udtrykte: *"Det hele. Altså han vil slet ikke kunne gøre noget af det selv... Han har slet ikke de der faglige kompetencer til at kunne varetage sådan noget."* Pædagogen gav udtryk for det samme med begrundelsen: *"Det er deres udvikling jo ikke til"*, og ligeledes støttet op af den faste værge: *"Grunden til, at man er blevet værge, kan jo være, at han ikke engang er i stand til at forstå, hvorfor han har en værge"*. Disse personer kender til hjælpebehovet, da de er bekendt med Joakims evner, og ikke behøver at få at vide, gennem Joakim, hvad han skal have hjælp til. Advokaten, rådgiveren i LEV og sagsbehandleren bliver kun gjort opmærksom på hjælpebehovet, for den gruppe, der selv kan ringe ind og sige det. Sagsbehandleren udtrykte: *"Ja altså det ved vi kun (behovet for hjælp), når de giver udtryk for det"*.

Del 3) Bistandsmulighedernes hjælp samt deres dækning af hjælpebehovet:

Det tredje spørgsmål omhandler, hvordan respondenterne via deres funktioner kan hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen fra kommunen, og hvor langt den bistand, de via deres funktioner kan/skal yde, rækker. Her foretages en selvstændig analyse for rådgiveren i LEV, sagsbe-

⁹⁴ Vignetmetoden, 2012, side 170.

⁹⁵ Citat fra familieværge henvises til bilag 3. Citat fra pædagog henvises til bilag 4. Citat fra sagsbehandler henvises til bilag 5. Citat fra fast værge henvises til bilag 6. Citat fra LEV henvises til bilag 7. Citat fra advokat henvises til bilag 8.

handleren og pædagogen. Der foretages en samlet analyse af de tre værger, da de alle er personlige værger. I analysen undersøges det, hvilke forskelle der er i deres respektive bistand på trods af, at de varetager den samme funktion.

Rådgiver i LEV:

Rådgiverne i LEV yder telefonisk rådgivning. De kan: *"bidrage til refleksion over afgørelsens indhold. I nogle tilfælde læse klagen igennem og komme med forslag til kommentarer/tilføjeser. I tilfælde, når personen ikke har en værge eller kan give en fuldmagt til pårørende, råder vi direkte til at formulere en klage og få vedk. til at sætte sit navn under, for at få behandlet afgørelse/klage."* Rådgiveren i LEV kan i høj grad hjælpe med forståelse af afgørelsen samt hjælpe med indholdet til klagen og i enkeltstående tilfælde udfærdigelse af klagen. Rådgiveren i LEV hjælper ikke efterfølgende med at varetage vedkommendes partsrettigheder og forpligtelser under selve sagsbehandlingen.

Bistanden, som en rådgiver i LEV kan yde til efterprøvelsen, hænger sammen med det, der fremgår af LEV's hjemmeside⁹⁶ samt analysen af deres rådgivning i afsnit 4.1. Ud fra respondentens svar ydes der i realiteten også bistand til konkret hjælp og ikke blot rådgivning, herunder at skrive selve klagen. Rådgiveren i LEV kan i virkeligheden dække hjælpebehovet bedre, end hvad analysen konkluderer, men de kan ikke yde bistand til efterprøvelsen, hvis det udviklingshæmmede menneske ikke selv ringer til LEV og beder om hjælp. *"Ja, vi er ikke opsøgende, det er der slet ikke ressourcer til"*.

Rådgiveren i LEV dækker reelt en stor del af hjælpebehovet, forståelse af klagen og sommetider at skrive den, men som konkluderet i afsnit 4.2 dækker bistanden ikke hele hjælpebehovet.

Sagsbehandler:

Når en borger ringer til sagsbehandleren, tilbyder respondenter i den kommune hun arbejder i, at de gennemgår klagen for at finde ud af, *"om der er en klage, eller om det er noget, der bare er et forståelsesspørgsmål"*. Er der behov for hjælp til klagen, så kan sagsbehandleren hjælpe med at forklare afgørelsen og med at formulere klagen: *"... vores funktion er, at vi kan hjælpe med at formulere klagen, hvis de ikke selv kan sætte ord på, hvad de vil"*. Sagsbehandleren kan dog ikke være behjælpelig med at varetage personens rettigheder under sagsbehandlingen – blandt andet aktindsigt og partshøring. *"Altså vi hjælper ikke med det"*. Derudover kræver den bistand, som sagsbehandleren yder, at vedkommende i første omgang selv tager kontakt og beder om hjælp, da sagsbehandleren ikke har en opsøgende funktion, *"Ja, altså vi har jo svært ved at finde dem – altså lige præcis den gruppe, som du snakker om. For hvis de ikke selv retter henvendelse, så spørger vi jo ikke ud, om du er tilfreds med afgørelsen"*.

Respondentens svar stemmer overens med analysen i afsnit 4.2 om den kommunale bistand, der ydes til efterprøvelsen. På baggrund af analysen er det konkluderet, at sagsbehandleren kan dække noget af hjælpebehovet, men at det kræver, at vedkommende selv er ressourcestærk nok til at ringe ind til kommunen. Det samme billede ses i praksis. Der er i den kommune, hvor respondenter arbejder, et ønske om at hjælpe med at forklare afgørelsen og lave en klage, men bistanden dækker ikke hele hjælpebehovet.

Pædagog:

Pædagogen fungerer i praksis som et bindeled mellem det udviklingshæmmede menneske og de personer, der er tilknyttet vedkommende. Pædagogen vil gerne være behjælpelig med at lave en klage men gør ikke noget uden at inddrage en eventuel værge. Respondenter udtrykte, at hun ville *"... kontakte værgen eller kontakte sagsbehandleren eller hvem, jeg nu skal have fat i, alt efter om han har en værge eller ej. Og så hjælpe ham med det, og sætte dem, der nu skal*

⁹⁶ Lev.dk, LEV's rådgivning. Adresse: <https://www.lev.dk/medlemsservice-aktiviteter/raadgivning-faq-og-stoette>

tage sig videre af sagen, ind i det. Så tænker jeg, at når klagen skal laves, så er det vel i fællesskab, at man laver den. For vi har selvfølgelig noget kendskab til det, til personen ik', og hvad man kan skrive og på den måde hjælpe med det. Men selve retningslinjer og alt det der, det er jo ikke os, der har det – altså det juridiske i det. Der er det jo andre, vi skal have ind over". Og "Jeg vil gerne hjælpe med at skrive den (klagen), men i samråd med en værge". Pædagogen kan ikke via sin funktion dække hjælpebehovet på egen hånd – hverken påklagen eller under sagsbehandlingen. De er nødt til at få værgen eller en anden person ind over eller vente til, at vedkommende eventuelt får en ad hoc værge til formålet: "Det er vi nødt til at gøre, for det har vi ikke bemyndigelse til at gøre". Pædagogen kan godt sætte noget hjælp i gang på eget initiativ uden, at Joakim selv har givet udtryk for en utilfredshed og bedt om hjælp: "Jeg tænker, at vi i personalegruppen i hvert enkelt tilfælde vil gå ind og vurdere, om borgerne har gavn af at få f.eks. en ledsager og handler derfra".

Pædagogen har i praksis en stor mulighed for at hjælpe og sætte klagesagen i gang, men er i den grad afhængig af, at der kommer en person ind over, der er bemyndiget og bedre egnet til at varetage Joakims hjælpebehov ved efterprøvelsen. På baggrund af analysen i afsnit 4.4 er det konkluderet, at pædagogen kan dække hele hjælpebehovet, men at bistanden ikke sikrer adgang til efterprøvelse. Pædagogerne har ikke pligt til at hjælpe med efterprøvelsen, og hjælpen afhænger af, hvor kompetent pædagogen føler sig til at hjælpe. I praksis mener respondenterne ikke, at de som pædagoger er kompetente og bemyndigede til at hjælpe med efterprøvelsen. Der er tilsyneladende et ønske om at tilgodese det udviklingshæmmede menneskes behov, herunder at få en ledsagerordning, hvilket kun kan tilgodeses ved at klage. Men efterprøvelsen kræver, at der er en udefra, der hjælper hermed, da det ikke er en opgave, man som pædagog kan stå med alene. I praksis kan pædagogens bistand ikke dække hjælpebehovet ved efterprøvelsen.

Værge – familieværge, fast værge og advokat:

Familieværge:

Familieværgens bistand til efterprøvelsen har på mange måder ingen grænser, og de grænser, der skulle være for hjælpen afhænger i høj grad af værgens formåen og ikke så meget af værgens lyst hertil (i hvert fald ikke på den pågældende respondent). Familieværgen gav udtryk for: "Altså... Jeg vil jo gøre alt jeg kan for at hjælpe ham med det hele", "Og altså, det er jo helt klart, at jeg kan hjælpe ham med at skrive et brev til kommunen igen, efter de har sendt mig et svar. Øh, og det ville jeg jo kunne gøre på min måde. Altså øhmm, men jeg har jo ikke det der rigtige juridiske sprog til at kunne skrive det, så jeg ville simpelthen bare skrive hvad jeg ser og ved..." Er man ikke en ressourcestærk værge, som kan klare efterprøvelsen, vil personen under værgemål ikke få hjælp derigennem, "Det er selvfølgelig en stor opgave at skulle gøre det, så det er da helt klart, at hvis man som mor og værge ikke har det overskud og ved, hvad man skal gøre, så tror jeg, der er mange udviklingshæmmede mennesker, der ikke får den hjælp, de skal have til at klage." Værgen er derudover nødt til at hjælpe på eget initiativ: "Han har ikke selv fantasi til at forestille sig, at man kan anke det eller gøre noget som helst. Så hvis jeg ikke havde taget teten i det, så havde det bare været sådan, det var". Da familieværgen kan hjælpe med alle dele i efterprøvelsen og ligeledes hjælper på eget initiativ, kan familieværgen sikre adgangen til efterprøvelsen for afhandlingens persongruppe.

Fast værge:

Denne værge gav udtryk for, at man som værge kan yde bistand til hele efterprøvelsen og samtidig hjælpe, selvom vedkommende ikke har bedt om det. Det afhænger dog af, om den individuelle værge føler sig kompetent til det. Respondenten fortalte, at værgen ikke har nogen pligt til at hjælpe, men at værgen i hans optik har en underliggende forpligtelse til at søge om hjælp

til at håndtere efterprøvelsen, hvis værgeren ikke selv kan. *"Altså jeg synes, at hvis man synes, han er blevet fejlvurderet, og afgørelsen er truffet i hans disfavør, så synes jeg jo, at hvis man ikke selv som værger kan gøre det, så må man jo henvende sig i LEV'S rådgivning, hvor der sidder nogle socialrådgivere og jurister, som er med til, at man kan få anket afgørelsen og få den prøvet ved den sociale Ankestyrelse"*. Den faste værger kan dermed også sikre adgangen til efterprøvelse.

Værger – advokat:

Denne værger kan ligesom de andre to dække hele hjælpebehovet ved efterprøvelsen, men det kræver, at der er nogen, der kontakter værgeren og fortæller, at der er blevet truffet en afgørelse, og at værgeren skal hjælpe med efterprøvelsen. *"Altså det kræver jo lidt, at der er nogen, der fortæller mig det"*. Værgeren har pligt til at holde et møde med personen under værgemål én gang om året, og hvis ikke der bliver taget kontakt til værgeren, bliver der ikke gjort noget ved afgørelsen, medmindre det årlige møde ligger i forlængelse af afslaget på ansøgningen, og værgeren bliver gjort bekendt med det den vej igennem.

Konklusion:

Alle tre værger har mulighed for at dække hele hjælpebehovet ved efterprøvelsen. Dette stemmer overens med analysen i afsnit 4.6, hvor efterprøvelsen er omfattet af de personlige værgemål i VML § 5, stk. 1. Det blev i afsnit 4.6 samtidig konkluderet, at de personlige værger ikke har pligt til at hjælpe med det, hvilket de tre værger også gav udtryk for. Begrænsningerne i den hjælp, værgeren kan yde, er et udslag af den individuelle værger.

Ved familieværgeren afhænger dækningen af hjælpebehovet af, hvor ressourcestærk værgeren er, og hvor involveret man som familieværger ønsker at være. Grundet den familiemæssige relation er det klart, at familieværgeren i højere grad ikke lader sig begrænse af lysten til at hjælpe, da ens interesser ofte er sammenfaldende med personens under værgemål. Den faste værges begrænsninger afhænger af, hvor kompetent værgeren er til at hjælpe med efterprøvelsen. Det spiller også en faktor, hvor involveret værgeren ønsker at være. Advokaten er, ud fra de tre interviews, den værger, der er mindst i kontakt med det udviklingshæmmede menneske. Denne værger handler kun, når vedkommende bliver gjort opmærksom på, at der er et behov for hjælp til efterprøvelsen. Selvom den faste værger og advokaten begge er beskikket af Familieretshuset, og burde have samme bistandsmulighed, fremgår det af casen, at den faste værger er mere involveret i det udviklingshæmmede menneskes liv og i højere grad tager initiativ til efterprøvelsen.

Det kan konkluderes at familieværgeren dækker hjælpebehovet bedst af de tre værger. Det kan også konkluderes, at ingen af de tre værger har pligt til at hjælpe med efterprøvelsen, hvorfor det stadig afhænger af den enkelte værger. Værgeren er i praksis ikke garant for udviklingshæmmede menneskers adgang til efterprøvelse.

Del 4) Forslag til anden dækning af hjælpebehovet:

Det sidste spørgsmål, respondenterne fik, var, om de havde nogle forslag til, hvordan man i stedet kunne hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen, hvis ikke de selv kunne være behjælpelige hermed. Familieværgeren, den faste værger og pædagogen nævnte alle LEV som en bistandsmulighed til efterprøvelsen. Pædagogen udtalte: *"Jeg tænker på den forening, der hedder LEV. De går jo ind og gør nogle ting også. Så man kunne kontakte dem og måske få noget bistand der."* Hertil fortalte hun, at de benytter LEV meget på bostedet. Familieværgeren havde også selv benyttet sig af LEV til at få vejledning i forhold til en klagesag med sin egen datter. Den faste værger henviste til LEV ift., at man som professionel værger kan henvende sig og få vejledning om sit job som værger. Værgeren kan også henvende sig til LEV og deltage i kurser, som klæder

værger bedre på til jobbet. LEV er en god bistandsmulighed for de personer, der er tilknyttet det udviklingshæmmede menneske, men ikke for selve det udviklingshæmmede menneske.

Derudover kommenterede både familieværgeren og rådgiveren i LEV på, at der burde iværksættes mere hjælp gennem pædagogerne på bostedet ved, at de fik et større ansvar for selv at varetage efterprøvelsen. Familieværgeren nævnte: *"... så synes jeg, at dem, der ingen familie har, så er det pædagogerne på bostederne, der også skal gå ind og varetage den der familierolle..."*, og ligeledes udtalte rådgiveren i LEV: *"Det kunne være personale i botilbuddet, men disse kan være klemte af, at kommuner ikke altid ønsker, at deres ansatte hjælper med at klage. Hvis Joakim ikke har pårørende eller værge som kan klage for ham, og han ikke selv er i stand til at klage, ja så er han på den – her er han afhængig af at have et botilbud eller anden støtte, der hjælper ham med at forstå afgørelsen og klagefrist"*. Da man som pædagog ved at hjælpe med efterprøvelsen bliver modpart til kommunen og varetager en opgave, der ikke omhandler pædagogisk støtte, er mere ansvar til pædagogerne ikke en simpel løsning. På den anden side vil det være med til at sikre, at de dårligst stillede, der ikke har en personlige værge eller pårørende, får mulighed for at få efterprøvet deres afgørelse.

Et forslag til en mere opsøgende funktion kom fra familieværgeren, som udtalte: *"... der burde egentlig være sådan en konsulent, der kom i institutionerne og spurgte ind til – hvad har I af borgere? Får de den og den hjælp, og kan I være behjælpelige med at anke afgørelsen"*. Der kunne oprettes en opsøgende funktion for bedre at sikre, at mennesker med udviklingshæmning får udnyttet deres ret til efterprøvelse. Et forslag i stil med dette kom fra advokaten om et tilsyn med bostederne. Dette tilsyn skulle komme på uanmeldt besøg, så bostederne ikke havde mulighed for at planlægge, at tingene skulle være i orden til en præcis dato. Tilsynet skulle blandt andet holde øje med, om det udviklingshæmmede menneske får den hjælp, vedkommende har krav på, og holder styr på hvem, der tager sig af efterprøvelsen, hvis der er kommet et afslag på en ydelse; *"Ja, altså jeg synes i hvert fald, at det der er rigtig, rigtig vigtigt er, at der er noget ordentligt tilsyn ved de her bosteder"*.

Til sidst blev der blandt respondenterne også sat fokus på vigtigheden af, at vedkommende har en personlig værge, hvis ikke vedkommende har familie, der hjælper dem. Pædagogen udtalte, at selvom der er løst op for at få tildelt en personlig værge, er der alligevel nogle borgere, der er i klemme, da de ikke har en personlig værge. Dette medfører, at sådanne personer bliver efterladt til dem selv. Den faste værge udtrykte også: *"Jamen det er jo det forfærdelige. Det er der ingen tvivl om, det vil altid gå hårdest ud over de dårligst fungerende, dem, der ikke kan råbe op. Og det har jo mange forskellige lag, hvornår man er dårligt fungerende, men det er folk jo uden sprog. Altså hvis du er uden sprog og er dårlig bevægelig, og du så heller ikke har en ordentlig værge, så er du jo virkelig dårlig stillet"*. De dårligst stillede er altså i høj grad afhængige af at have en værge, der varetager deres personlige interesser på egen hånd.

6. Konklusion

Formålet med nærværende afhandling var at undersøge, hvor i efterprøvelsen (den administrative rekurs) afhandlingens persongruppe har behov for hjælp, og om afhandlingens skildrede bistandsmuligheder kan dække dette hjælpebehov, så adgangen til efterprøvelsen er sikret.

Ud fra en analyse af retssikkerhedsbegrebet kan det konkluderes, at adgangen til efterprøvelse er en vigtig retssikkerhedsgaranti at værne om, da det sikrer en mere rigtig og lovlige afgørelse, og fordi retssikkerheden ved efterprøvelsen bestandig er i konkurrence med andre administrationsværdier (hvilket ikke gør sig gældende ved domstolsprøvelsen). Derudover kan det konkluderes, at artikel 13 i FN's handicapkonvention skal sikre, at udviklingshæmmede

mennesker har adgang til efterprøvelse, hvorfor der i retssystemet må værnes om denne persongruppes adgang til efterprøvelse.

Herefter kan det konkluderes, at for at mennesker med udviklingshæmning har adgang til efterprøvelse, har de brug for hjælp til at forstå afgørelsen, skrive klagen, indsende den til rette myndighed indenfor tidsfristen og varetage partrettigheder og forpligtelser under sagsbehandlingen.

I den forbindelse havde afhandlingen videre til formål at undersøge, om bistandsmuligheder i form af rådgivning i LEV og DUKH, en sagsbehandler og anden kommunal rådgivning, en pædagog på et bosted, en fuldmægtig, en partsrepræsentant samt en værge kunne dække hjælpebehovet. Denne analyse blev både foretaget ud fra en teoretisk analyse og herefter ud fra en praktisk analyse gennem en case og dertilhørende interview.

Det kan ud fra begge analyser konkluderes, at en rådgiver gennem LEV og DUKH kan hjælpe med at yde rådgivning i forhold til påklage, samt hvilke muligheder og forpligtelser man som part har under en sag. LEV kan i nogle tilfælde hjælpe med konkret hjælp til at udfærdige klagen. Begge foreninger hjælper kun, hvis det udviklingshæmmede menneske retter henvendelse. Deres bistand sikrer ikke persongruppens adgang til efterprøvelse.

Sagsbehandleren kan yde bistand til at forklare, hvad afgørelsen går ud på, og i nogle kommuner kan der hjælpes med at udfærdige klagen. Bistanden kræver, at vedkommende selv retter henvendelse. For sagsbehandleren og den resterende kommunale bistand kan det konkluderes, at disse former for bistand ikke sikrer adgangen til efterprøvelse.

Videre kan det konkluderes, at pædagogerne på et bosted for udviklingshæmmede mennesker teoretisk set kan dække hele hjælpebehovet ved efterprøvelsen. Det kan også konkluderes, at pædagogerne ikke har nogen pligt hertil, da det ikke er omfattet af deres hovedopgave, som er at udøve omsorgsopgaver. Ud fra case-undersøgelsen kan det konkluderes, at pædagogerne i praksis ikke hjælper med efterprøvelsen, da de lader det være op til det udviklingshæmmede menneskes værge, pårørende eller andre, der er bedre egnede til at hjælpe med det. En pædagog's bistand til efterprøvelsen er ikke en garanti, og derfor kan pædagogen ikke sikre adgangen til efterprøvelsen.

Ud fra en teoretisk analyse kan det konkluderes, at fuldmægtige gennem en personlig fuldmagt og en fremtidsfuldmagt kan dække noget af hjælpebehovet ved efterprøvelsen. For at få bistand gennem fuldmægtige kræver det, at det udviklingshæmmede menneske selv tager initiativ og opretter en fuldmagt, hvorfor fuldmægtiges bistand heller ikke sikre adgangen til efterprøvelse. Det samme gør sig gældende for partsrepræsentanten efter FVL § 8. Partsrepræsentantens bistand kan dække hjælpebehovet under sagens behandling, men kræver ligeledes, at det udviklingshæmmede menneske på eget initiativ giver fuldmagt til dette.

Slutteligt kan det konkluderes, at værgen gennem et personligt værgemål efter VML § 5, stk. 1 kan varetage hele hjælpebehovet ved efterprøvelsen. Værgemålsloven pålægger ikke værgen en pligt til at hjælpe med efterprøvelsen, hvorfor værgens bistand afhænger af den enkelte værge. Det udviklingshæmmede menneske har ikke nogen garanti for at få hjælp til efterprøvelsen af værgen, hvorfor værgen heller ikke kan sikre adgangen til efterprøvelse.

Samlet set kan det konkluderes, at værgen er den af bistandsmulighederne, der kan dække hjælpebehovet bedst, men at ingen af bistandsmulighederne har pligt til at hjælpe med efterprøvelsen. Ingen af bistandsmulighederne kan sikre udviklingshæmmede menneskers adgangen til efterprøvelse.

7. Perspektivering

Da ingen af de skildrede bistandsmuligheder kan sikre udviklingshæmmede menneskers adgang til efterprøvelse, er det nærliggende at undersøge, om andre lande har metoder, som bedre sikrer adgangen hertil.

De andre skandinaviske lande er generelt sammenligningsværdige med den danske velfærdsstat. Sverige har ofte været inspirationskilde til lovgivningsmæssige tiltag i Danmark, hvorfor det er nærliggende at undersøge, om Sverige har andre tiltag eller måder til at sikre afhandlingens persongruppes adgang til efterprøvelse.

LLS, "Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade"⁹⁷, er en svensk rettighedslov for blandt andet mennesker med udviklingshæmning jf. lovens § 1, nr. 1., og den har til formål at sikre, at denne persongruppe får den støtte, de har ret til. I lovens § 9, nr. 2 indgår en bestemmelse om en "personlig assistent", som er en hjælper ansat af den pågældende, der har behov for hjælp. Den "personlige assistent" minder på mange områder om den danske BPA-ordning i SEL § 96, som er gennemgået i afsnit 4.2. Formålet med den svenske "personlige assistent" er hjælp til "*andning, sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov)*" jf. LLS § 9 a. Der er med den "personlige assistent" i svensk ret sigtet mod en overordnet plejebistand og ikke mod hjælp til juridiske anliggender. En "personlig assistent" efter svensk ret vil ikke være en optimal løsning til at dække udviklingshæmmede menneskers hjælpebehov ved efterprøvelsen.

Sverige kan, ligesom i Danmark, iværksætte værgemål, men ud over værgeren "förvaltare" har Sverige også en så kaldt "*god man*". Denne bistandsmulighed er frivillig og mindre indgribende end værgemål. Sveriges "god man" og "förvaltare" er begge reguleret i "Föräldrabalk"⁹⁸ (lov om forældremyndighed) kapitel 11 og 12. En "god man" er med til at varetage en persons interesser, og herunder er der ikke noget i vejen for, at han hjælper med at påklage en afgørelse.⁹⁹ Ved bistand i form af en "god man" bevarer den pågældende person sin retlige handleevne. Den "gode man" kan derfor ikke handle uden samtykke fra den pågældende. Værgeren "en förvaltare" kan derimod træde i personens sted og handle på egne vegne, på samme måde som i vægemålsloven i Danmark. Er det udviklingshæmmede menneske ikke i stand til at give samtykke, må "en förvaltare" i stedet for en "god man" overvejes. Da det er frivilligt at have en "god man", skal det udviklingshæmmede menneske være i stand til at ansætte en sådan. Derudover skal det udviklingshæmmede menneske være i stand til at fortælle, hvad den "gode man" skal hjælpe med, da han ikke handler på egen hånd. Dette har afhandlingens persongruppes behov for. En "god man" vil derfor ikke være en dækkende løsning til afhandlingens persongruppes adgang til efterprøvelse.

Sverige har ydermere et "personligt ombud", som tilbydes i nogle af de svenske kommuner til folk med psykisk funktionsnedsættelse. Det personlige ombud fungerer som repræsentant for borgeren og hjælper vedkommende med at få hverdagen til at fungere.¹⁰⁰ Det personlige ombud er frivilligt og gratis og henvender sig til folk i psykiatrien. Hjælpen kan benyttes til kontakt til myndigheder og herunder formentlig også at påklage en afgørelse, der er truffet af

⁹⁷ Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Adresse: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1993387-om-stod-och-service-till-vissa_sfs-1993-387

⁹⁸ Föräldrabalk (1949:381): https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs-1949-381?fbclid=IwAR1nB25tl6Zz-eFUoHJF8bH1nFpnWrFz6gOL5vDK-kyZwqPoCp_QSg7wU7RM

⁹⁹ <https://rfs.se/frivilliguppdragen/gode-man-och-forvaltare/>

¹⁰⁰ <https://malmo.se/Service/Stod-och-omsorg/Psykisk-ohalsa/Personligt-ombud-for-dig-med-psykisk-ohalsa.html>

kommunen. Da det personlige ombud arbejder frivilligt og gratis, har vedkommende ingen pligt til at hjælpe med efterprøvelsen. Denne model er heller ikke en dækkende mulighed for adgangen til efterprøvelse.

Generelt må det vurderes, at der, på trods af forskellige nuancer i svensk og dansk ret, ikke findes væsentlige, forskellige og andre tiltag til at hjælpe afhandlingens persongruppe med efterprøvelsen. Der ligger dermed ikke op til yderligere diskussion af svenske løsninger som inspiration til dækning af hjælpebehovet ved efterprøvelsen for udviklingshæmmede mennesker.

8. Diskussion og retspolitiske overvejelser

Det er ud fra et retssikkerhedsmæssigt perspektiv klart, at ingen af bistandsmulighederne tilstrækkeligt sikrer persongruppens adgang til efterprøvelse. Afhandlingens persongruppe har derfor ingen processuel retssikkerhed. For at sikre deres adgang til efterprøvelse og værne om deres retssikkerhed, vurderes det, at det er nødvendigt at gennemtænke og revurdere den måde, der ydes bistand til efterprøvelsen for disse mennesker.

Afhandlingens persongruppe har behov for, at nogen selvstændigt går ind og hjælper dem med efterprøvelsen og samtidig har et ansvar herfor, så det ikke afhænger af personens egen formåen og samvittighed. Retsreglerne på området er få, men det mest oplagte sted at overveje en revurdering af lovgivningen er i værgemålsloven, da værgen er nærmest til at hjælpe med efterprøvelsen. Værgemålsloven indeholder ingen pligter eller ansvar for den personlige værge efter VML § 5, stk. 1. Grunden hertil skal formentlig ses i lyset af ønsket om proportionelle og mindst muligt indgribende værgemål, hvilket giver mening taget dens forgænger ”myndighedsloven” og dens tidsmæssige historie i betragtning, hvor mennesker under værgemål ikke var myndige, og mennesker med udviklingshæmning ikke havde rettigheder. Når den personlige værges pligter ikke er reguleret i loven, har det den bagside, at værgen ikke kan holdes op på hjælp, der ikke ydes. For at sikre mennesker med udviklingshæmning en reel adgang til efterprøvelse, må loven revurderes således, der indføres pligt for de personlige værger til at hjælpe med efterprøvelsen og samtidig et ansvar, hvis de ikke gør det.

Dette alene kan ikke løse problemet. For at den personlige værges pligt til at hjælpe med efterprøvelsen kan blive en realitet, skal værgen være bekendt med, at der er truffet en afgørelse og kommet afslag på det ansøgte. Hvis ikke værgen får direkte besked i sin e-boks angående dette, i forbindelse med at værgen selv har hjulpet i første instans med at indsende ansøgningen, kan det løses ved, at pædagogerne på det bosted, hvor vedkommende bor, bliver pålagt en oplysningspligt, hvor de skal fortælle værgen, når kommunen har truffet en afgørelse. Det er essentielt, at der er et samarbejde mellem pædagogerne og værgen. Hvis pædagogerne på grund af manglende ressourcer ikke får det videreformidlet, kan sagen strande, hvilket efterlader afhandlingens persongruppe uden nogen reel retssikkerhed. Der skal også iværksættes et regelmæssigt og spontant tilsyn med bostederne, så der føres tilsyn med, om borgerne på bostedet får den hjælp, de skal have, og derudover sikre, at der iværksættes hjælp til at påklage afgørelsen.

Har det udviklingshæmmede menneske ikke en personlig værge, skal pædagogerne, hvis de ikke selv føler sig kompetente til at varetage efterprøvelsen¹⁰¹, sørge for at beskikke en personlig ad-hoc-værge til dette formål, da sagen ellers igen strander. Familieretshuset må have

¹⁰¹ Hvilket må forventes at være tilfældet i de fleste situationer. Både fordi det er uden for deres grundlæggende fagområde, og fordi det pågældende mennesker skal kunne give gyldigt samtykke til, at pædagogen repræsenterer vedkommende. Derudover vil pædagogen blive modpart til sin arbejdsgiver, hvilket også taler imod at hjælpe med efterprøvelsen.

fokus på vigtigheden af at iværksætte personlige værgemål. Hvis et udviklingshæmmet menneske får afslag på en ansøgning om et personligt værgemål eller et ad-hoc værgemål, efterlader det vedkommende eller pædagogerne alene med varetagelsen af efterprøvelsen. Et ansvar det udviklingshæmmede menneske ikke kan løfte, og et ansvar pædagogerne ikke kan garantere at løfte.

Sammenfattende er de tiltag, der efter min vurdering er nødvendige, for at sikre udviklingshæmmede mennesker en reel adgang til efterprøvelse og dermed deres retssikkerhed, en regulering af værgemålsloven, hvor det pålægges de personlige værger en pligt til at hjælpe med efterprøvelsen og et ansvar for manglende opfyldelse heraf. Derudover skal der indføres en oplysningspligt for pædagogerne til at videreformidle til den pågældende værge, når der kommer afslag. For at holde pædagogerne oppe på dette og samtidig sikre bedre forhold for afhandlingens persongruppe på dette område, skal der iværksættes et tilsyn med bostederne. Afhandlingens persongruppe har ingen forudsætninger for at tage vare på dem selv, og derfor er det vigtigt, at der sker sådanne reguleringer. Er der ikke et sådan værn, er adgangen til efterprøvelse snarere et spørgsmål om held og personlige samt familiemæssige ressourcer end om en egentlig ret hertil.

9. Forkortelser

- AFTL = Aftaleloven
- FVL = Forvaltningsloven
- RL = Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område
- SEL = Lov om social service
- VML = Værgemålsloven

10. Litteraturfortegnelse

*De benyttede forkortede kildehenvisninger i afhandlingen er i denne litteraturfortegnelse fremhævede med **fed skrift**.*

Lovgivning:

- FN-konvention af 13. december 2006 om rettigheder for personer med handicap – **Handicapkonvention**
- BEK nr. 227 af 11/03/2019 - Bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område
- BEK nr. 354 af 07/04/2017 – Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog
- Lov 1953-06-05 nr. 169 Danmarks Riges Grundlov – **Grundloven**
- Lov 2016-06-08 nr. 618 om fremtidsfuldmagter – **Lov om fremtidsfuldmagter**
- Lovbekendtgørelse 2007-08-20 nr. 1015 Værgemålslov – **Værgemålsloven**
- Lovbekendtgørelse 2014-04-22 nr. 433 Forvaltningsloven – **Forvaltningsloven**
- Lovbekendtgørelse 2016-03-02 nr. 193 om aftaler og andre retshandler på formuerettens område – **Aftaleloven**
- Lovbekendtgørelse 2019-02-01 nr. 119 om almene boliger m.v.
- Lovbekendtgørelse 2019-08-07 nr. 798 om social service – **Service-loven**
- Lovbekendtgørelse 2019-08-16 nr. 826 om retssikkerhed og administration på det sociale område

Lovforslag og vejledninger:

- 1994/1 LSF 191 – Forslag til værgemålslov
- 1996/1 LSF 228 – Forslag til lov om retssikkerhed og administration på det sociale område
- 2015/1 LSF 135 – Forslag til lov om fremtidsfuldmagter
- Vejledning nr. 9330 af 21/3 2019 – Om retssikkerhed og administration på det sociale område
- Vejledning nr. 10325 af 12/12-2017 – vejledning om kontant tilskud til ansættelse af hjælpere og borgerstyret personlig assistance.
- Vejledning nr. 9347 af 28/3-2017 – Om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven

Afgørelse:

- KEN nr. 9763 af 15/08/2017, Ankestyrelsens principafgørelse 60-17 om klageberettigede – part – partsrettigheder – værge

Artikler:

- Madsen, Lars Henrik Gam: **Retsdogmatisk forskning 2020**.
- Nordskov, Lars Nielsen: **Retssikkerheden under sparekniv og afbureaukratisering**, Juristen Årg. 73, nr. 9/10, 1991.

Bøger:

- Andersen, Lennart Lyng og Danielsen, Svend: **Lov om fremtidsfuldmagter med kommentarer**, 1. udg., Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2018.
- Buss, Dorthe Vennemose: **Værgemål** – og andre former for repræsentation, 2. udg., Nyt Juridisk Forlag, København, 2003.
- Danielsen, Svend og Sørensen, Rie Thoustrup: **Værgemålsloven med kommentarer**, 2. udg., Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2017.
- Ejrnæs, Morten og Monrad, Merete: **Vignetmetoden**. Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling, 1. udg., Akademisk Forlag, København, 2012.
- Evald, Jens, Schaumburg-Müller, Sten, Dalberg-Larsen, Jørgen, Fenger, Ole, Holdgaard, Marianne, Kristiansen, Bettina Lemann, Nielsen, Ole Bruun og Vedsted-Hansen, Jens: **Om retspolitik**, 1. udg., Jurist og Økonomforbundets Forlag, København, 2002.
- Fenger, Niels: **Forvaltningsloven med kommentarer**, 1. udg., Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2013.
- Fenger, Niels: **Forvaltningsret**, 1. udg., Jurist og Økonomforbundets Forlag, København, 2018.
- Ketscher, Kirsten: **Socialret**, Principper, Rettigheder, Værdier, 4. udg., Karnov Group Denmark A/S, København, 2014.
- Kvale, Steiner og Brinkmann, Svend: **Interview**, Det kvalitative forskningsinterview som håndværk, 3. udg., Hans Reitzels Forlag, København, 2015.
- Munk-Hansen, Carsten og Schultz, Trine: **Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn**, 1. udg., Jurist og Økonomforbundets Forlag, København, 2012.
- Revsbech, Karsten, Garde, Jens, Jensen, Jørgen Albæk, Jensen, Orla Friis, Madsen, Helle Bødker og Mørup, Søren Højgaard: **Forvaltningsret almindelige emner**, 6. udg., Jurist og Økonomforbundets Forlag, København, 2016.

- Revsbech, Karsten, Nørgaard, Carl Aage, Garde, Jens og Mørup, Søren Højgaard: Forvaltningsret **Sagsbehandling**, 8. udg., Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2019.

Fremmed ret:

- Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)
- Föräldrabalk (1949:381)

Hjemmesider og internetbaseret information:

- Datatilsynet:
 - <https://www.datatilsynet.dk/generelt-om-databeskyttelse/>
- DUKH:
 - <https://www.dukh.dk/om-duk/>
- Facebook:
 - www.facebook.com
- Fredericia kommune:
 - <https://www.fredericia.dk/politik/byraad-udvalg/din-uafhaengige-borgervejleder>
- Gode man och forvaltare:
 - <https://rfs.se/frivilliguppdragen/gode-man-och-forvaltare/>
- Information:
 - https://www.information.dk/indland/2012/12/socialarbejdere-undlader-hjaelp-frygt-repressalier?fbclid=IwAR0_nDu_3IMB4eLD7riQ7DxLIdVenG-pNG-FRMJo-kVQvuxCO3KklqJ8U1n0
- Københavns kommune:
 - <https://www.kk.dk/borgerraadgiveren>.
- Landsbyen Solund:
 - <https://solund.dk>
 - <http://solund.dk/wp-content/uploads/2015/06/Vejledning-ydelsesbeskrivelser-Skanderborg-kommune.pdf>
- Landsforeningen LEV:
 - <https://www.lev.dk/om-lev>
 - <https://www.lev.dk/medlemsservice-aktiviteter/raadgivning-faq-og-stoette>
- Malmö Stad:
 - <https://malmo.se/Service/Stod-och-omsorg/Psykisk-ohalsa/Personligt-ombud-for-dig-med-psykisk-ohalsa.html>
- Ombudsmanden:
 - www.ombudsmanden.dk
- Riksförbundet:
 - <https://rfs.se/frivilliguppdragen/gode-man-och-forvaltare/>
- Socialstyrelsen:
 - <https://socialstyrelsen.dk/handicap/udviklingshaemning/om-udviklingshaemning/definitioner-og-kriterier>
- Viborg kommune:
 - <https://kommune.viborg.dk/Om-kommunen/Kontakt-og-aabningstider/Borgervejleder>.
- WHO:
 - <https://icd.who.int/browse10/2019/en#/F70-F79>
- Århus kommune:

- <https://www.aarhus.dk/borger/personlig-hjaelp-og-stoette/psykisk-sygdom-og-saarbarhed/voksne-med-psykisk-sygdom-eller-saarbarhed-og-hjemloese/opsoegende-indsatser/det-opsoegende-team/#2>

Bilag

Bilag 1. Kildehenvisning

Den 15. maj 2020 kl. 11.23 skrev [redacted] [redacted]@ast.dk>:

Kære Anna

Du kan sætte Ankestyrelsen på som kilde til det jeg har skrevet. Det er dog selvfølgelig ikke mig personligt du skal henvise til.

Du kan altså citere Ankestyrelsen for at sige, at siden 2016, har der ikke været meget mere end en håndfuld retssager på de følgende emner:

Hjemmehjælp - § 83

Hjælpe midler - §112

Voksne – aktivitets- og samværstilbud - § 104

Voksne - beskyttet beskæftigelse - §§ 103 og 105, stk. 2

Voksne - beskyttet beskæftigelse - §§ 103-106

Voksne - botilbud - §§ 107-111

Voksne - ledsageordning - § 97

Voksne - Socialpædagogisk bistand - § 85

Venlig hilsen

[redacted]
Fuldmægtig

Ledelse og Økonomi

Direkte telefon: [redacted]

Mail [redacted]@ast.dk

Bilag 2. Interviewguide

Introduktion:

- Præsentation af interviewer
 - o Hvem er jeg
 - o Afhandlingens emne
 - o Formålet med casen og interviewet
 - o Rammerne for interviewet
 - Gennemgang af interviewet
 - Tidsramme (ca. 20 min.)
 - Respondentens rolle
- Bede om tilladelse til at optage
- Fortrolighed og anonymitet
- Præsentation af respondent

Tema 1) Utilfredshed:

- Hvordan finder du ud af, at Joakim er utilfreds med afgørelsen?
 - o Uddybende konkrete spørgsmål til den individuelle respondent

Tema 2) Hjelpebehovet:

- Hvilken slags hjælp er det, Joakim har brug for, for at kunne påklage sin afgørelse?
 - o Uddybende konkrete spørgsmål til den individuelle respondent

Tema 3) Rækkevidden af hjælpen:

- Hvordan kan du via din funktion hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen fra kommunen, og hvor langt rækker den bistand, du via din funktion kan/skal yde?
 - o Uddybende konkrete spørgsmål til den individuelle respondent

Tema 4) Forslag til anden hjælp:

- Hvis du ikke kan være behjælpelig med at påklage afgørelsen for Joakim, har du da nogle forslag til, hvordan man i stedet kan hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen?
 - o Uddybende konkrete spørgsmål til den individuelle respondent

Afrunding af interview:

- Eventuelle yderligere kommentarer fra respondenter
- Bede om tilladelse til at citere
- Behandling af oplysningerne
- Fortæl at respondenter er velkomne til at henvende sig, skulle der komme spørgsmål
- Tak for hjælpen

Bilag 3. Interview med familieværge

Transskribering af interview med familieværge, X, foretaget d. 18. april 2020:

A: Står for Anna, undertegnede

X: Står for familieværgeren, der deltog i interviewet

A: Så vil jeg høre, om du vil starte med at præsentere dig selv kort. Hvem er du, og hvad er din motivation for at ville deltage i mit interview?

X: Jeg hedder X, og jeg er 52 år gammel, og jeg er mor til en datter, der er udviklingshæmmet. Øhm så det vil jeg selvfølgelig rigtig gerne deltage i. Og jeg har også selv været med til at sende en ankeafgørelse for min datter - øhh faktisk angående en ledsagerordning, såå..

A: Ja, det er bare i orden, og hvad beskæftiger du dig med til daglig?

X: Jeg er studerende, jeg læser HF.

A: Ja, tak for det. Så synes jeg bare, vi skal springe ud i spørgsmålene, der er i casen.

X: Ja.

A: Og det første spørgsmål det er (læser op fra udsendte case) ”Hvordan finder du ud af, at Joakim er utilfreds med afgørelsen”?

X: Altså det finder jeg jo ud af ved, at der kommer et brev, og ømm vi læser det op, og så ømm kan han ikke forstå hvorfor, at han ikke kan få det (ledsagerordning), når dem, han bor sammen med, kan få det. Og ømm han har ikke selv fantasi til at forestille sig, at man kan anke det eller gøre noget som helst. Så hvis ikke jeg havde taget teten i det, så havde det bare været sådan, det var.

A: Okay, så Joakim kan godt selv ligesom vise en eller anden utilfredshed over afgørelsen – at det er han ked af, eller?

M: Ja altså på hans måde. Fordi vi havde jo nemlig snakket om, at grunden til, at han ligesom skulle have den der ledsagerordning, var jo, at der kom noget mere kontinuerlighed i transporten frem og tilbage til hans far, og så kunne han få noget hjælp. Det fortæller jeg ham jo så, at det ikke er gået i orden endnu, fordi han har fået et afslag.

A: Ja.

X: Og så siger han bare, NÅ. Og så fortæller han jo så med sine ord, at Kurt og alle de andre på hans bosted har en ledsagerordning. Og så siger jeg, at det nok er fordi, at der er forskel på hvilken kommune, der betaler for det.

A: Ja.

X: Og så siger jeg til ham ”men ved du hvad, vi kan prøve at anke den og så se, om det kan lade sig gøre”.

A: Ja, så du er ligesom med til at spørge ind til, om han er utilfreds?

X: Ja jeg er talerør. Han kan ikke selv sætte ord på det, det er mig, der skal varetage hans tarv i at det her - det er ikke godt nok, for det kan han slet, slet ikke selv administrere.

A: Ja, så du vurderer, at det er i Joakims bedste interesser, at I gør noget ved det, selvom Joakim ikke helt konkret giver udtryk for, at han vil have, at der bliver gjort noget ved det?

X: Ja, ja.

A: Okay, så synes jeg, at hvis du ikke har yderligere spørgsmål til det, så skal vi gå videre til spørgsmål to.

X: Jaa.

A: Det er jo så (læser op fra udsendte case): ”Hvilken slags hjælp er det, Joakim har brug for, for at kunne påklage sin afgørelse”? Og det, jeg mener med det, er, om det er under hele forløbet – altså er det til at forstå afgørelsen, til at lave en klage, indsende den og varetage de, hvad hedder det, partsrettigheder, der er under sådan et sagsforløb?

X: Det hele. Altså han vil slet ikke kunne gøre noget af det. Altså overhovedet slet, slet ikke. Altså han kan sagtens snakke og sådan noget, men han har slet ikke de der faglige kompetencer til at kunne varetage sådan noget. Det ville han slet ikke vide, altså det ville være det samme som at skulle sige, at du skal spise uden at have arme.

A: Nej okay.

X: Slet, slet ikke, overhovedet ikke.

A: Nej.

M: Han har ikke engang fantasi til, hvad det vil sige. Han ved selvfølgelig hvad dommere er, og at man kan komme i fængsel, men det er det han ved om det.

A: Okay, ville Joakim så selv være i stand til at bede dig om at få hjælp til det?

X: Nej.

A: Nej.

X: Det ville han heller ikke kunne.

A: Nej okay. Jamen så synes jeg, vi skal gå videre til spørgsmål 3.

X: Mmm.

A: Det er (læser op fra udsendte case): ”Hvordan kan du via din funktion, i dette tilfælde som værge, hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen fra kommunen, og hvor langt rækker den bistand, du via din funktion kan yde”? Og her tænker jeg også, hjælp under sagsbehandlingen med at varetage Joakims interesser.

X: Altså... Jeg vil jo gøre alt, jeg kan, for at hjælpe ham med det hele. Sååå.

A: Så du vil kunne hjælpe med hele hjælpebehovet?

X: Ja. Og altså, det er jo helt klart, at jeg kan hjælpe ham med at skrive et brev til kommunen igen, efter de har sendt mig et svar. Øh, og det ville jeg jo kunne gøre på min måde. Altså øhmm, men jeg har jo ikke det der rigtige juridiske sprog til at kunne skrive det, så jeg ville simpelthen bare skrive hvad jeg ser og ved, og hvor urimeligt det egentlig er, også når jeg kan se, at andre har fået det (ledsagerordning) og han ligesom ikke har fået det. Der bliver gjort forskel fra kommune til kommune. Det synes jeg er urimeligt.

A: Ja, synes du, det er en opgave for en værge, at skulle gøre det? Er det noget, du synes, du kan overkomme og klare for Joakim?

X: Altså ja. Det er selvfølgelig en stor opgave at skulle gøre det, så det er da helt klart, at hvis man som mor og værge ikke har det overskud og ved, hvad man skal gøre, så tror jeg, der er mange udviklingshæmmede mennesker, der ikke får det den hjælp, de skal have til at klage.

A: Ja okay. Ømm, så skal jeg høre til det sidste spørgsmål (læser op fra udsendte case): ”Hvis du nu ikke kunne være behjælpelig med at påklage afgørelsen for Joakim, har du da nogle forslag til, hvordan man så i stedet kan hjælpe med at påklage afgørelse”? Altså er der andre, du synes, der i stedet bør hjælpe med det, eller har du forslag til, hvor man så kunne henvende sig, hvis man vil have hjælp med det?

X: Ja. Det ved jeg faktisk ikke. Jeg tror faktisk, hvis jeg skal være helt ærlig, at nede på hans bosted, dem der ikke har nogen til at hjælpe dem, er dem der ikke har nogen personlig værge ømm, der varetager deres interesser. Og dem som har, er nogen, der har nogle ressourcestærke pårørende, som kæmper for dem. Og der er rigtig mange, som ikke har det. Og jeg, hvad hedder det, har også meldt mig ind i LEV, det er sådan en forening for udviklingshæmmede..

A: Ja, ja.

X: Øh og der ringede jeg til og spurgte, hvordan og hvorledes jeg skulle gøre. Og der sagde de, at jeg skulle sende klagen til kommunen, og hvis det var, at jeg fik afslag på det, så ville de gerne få deres jurist til at hjælpe, men det kræver, at man er medlem. Altså der er ikke noget sted i systemet, hvor man kan gå hen og sige, hvordan hjælper vi dem her.

A: Nej.

X: Nej, det er der faktisk ikke.

A: Men ville Joakim selv være i stand til at ringe til LEV og spørge ”vil du hjælpe mig”?

X: Nej, nej. Slet, slet ikke. Hvis ikke jeg var der, så ville han være palle alene i verden. Så ville der ikke være nogen, der varetog hans interesser. For han ville ikke selv kunne det. Så ville han faktisk gå glip af rigtig meget hjælp, hvis ikke der var nogen, hvad skal man sige, altså der hjælp til og kunne se, at det var urimeligt.

A: Nej, har du så til sidst nogle ideer til, hvordan man kunne gøre det bedre for Joakim – altså nogle ideer til at værne om at hjælp til at efterprøve kommunes afgørelse? Hvis nu han ikke havde haft en ressourcestærk værge, som dig.

X: Ja, ømm. Jeg synes måske. Jamen det ved jeg ikke, for et eller andet sted, så synes jeg, at dem, der ingen familie har, så er det pædagogerne på bostederne, der også skal gå ind og varetage den der familierolle, og det tror jeg bare ikke, de har tid til. Altså det tror jeg simpelthen ikke, der bliver gjort, der er ikke den der én til én tid på bostedet. Så jeg tror da, at det kunne være en fordel, hvis man som socialrådgiver på en eller anden måde sendte en eller anden bog ud til dem, der bliver 18 år, som handler om – det og det har du krav på – og du kan få hjælp sådan og sådan og sådan. Og det kan de dårligt stillede jo heller ikke selv læse og forstå, så det ville jo også kræve (griner), at der var nogen, der hjalp dem med det. Så der burde egentlig være sådan en konsulent, der kom i institutionerne og spurgte ind til – hvad har I af borgere? Får de den og den hjælp og kan I være behjælpelige med at anke afgørelsen?

A: Ja, det synes jeg også lyder fornuftigt. Så du tænker et slags tilsyn med bostederne?

X: Ja altså så dem, der ikke har en personlig værge, ikke går til hundene. Et tilsyn, tænker jeg, ville være en god ide.

A: Ja. Jamen det var jo egentlig de spørgsmål, jeg havde, ømm, og så vil jeg bare høre, om du har nogle yderligere kommentarer eller du har nogle spørgsmål, inden vi slutter?

X: Nej, det jeg måske også lige vil sige er, at det er utroligt, når man er udviklingshæmmet, man har en nedsat funktion kognitivt, hjernemæssigt, at man ikke får den hjælp, man skal have, hvis ikke man har pårørende, der råber højt. Det synes jeg faktisk er forfærdeligt. Jeg ved, at der er mange, der ikke har fået det, og jeg ved så, at dem der har fået det, så enten har haft ressourcestærke familier, eller også har de boet i nogle kommuner, som har en anden socialpolitik end den kommune, hvor Joakim kommer fra.

A: Okay, så du kan se, at der er nogen på Joakims bosted, der sejler deres egen sø, hvis ikke de har en ressourcestærk familie eller værge?

X: Ja, det kan jeg nemlig se. De er RIGTIG mange, der sejler deres egen sø. De sådan mere juridiske krav er der ingen, der hjælper dem med. Det er ikke sådan, at de sejler deres egen sø i forhold til mad og tøj, men rent juridisk så ja. Der er ikke nogen, der er ansat til at varetage den rent juridiske del – når nu de ikke selv kan varetage opgaven.

A: Nej, så hvis nu der havde været en person på bostedet, lad os kalde hende Julie, der ikke havde haft en ressourcestærk værge, og havde samme funktion som Joakim og også havde ansøgt om en ledsagerordning, og også havde fået afslag. Så havde Julie skullet se

sig til takke med det, men fordi Joakim har en ressourcestærk værge, som dig, så ville han kunne få efterprøvet sin afgørelse og måske endda få godkendelse i anden omgang – og hvor Julie, som måske reelt har ret til det samme – ikke vil få det – simpelthen fordi deres hjælp til efterprøvelsen er forskellig?

X: Ja, præcis.

A: Er der ellers andet?

X: Nææ, det er der ikke. Ikke udover at det er en mangel for os pårørende, at når man bliver 18 år, så bliver man fuldstændig sluppet af systemet, så skal man være voksen på lige fod med alle andre. Og det er jo ikke sådan livet er, for de vil jo være små resten af deres liv.

A: Ja, god pointe.

X: Men nej, jeg har ikke mere.

A: Nej, så vil jeg på falderebet spørge, om det i orden, at jeg citerer, sådan at jeg bruger nogle af dine udsagn i min opgave til analyse?

X: Det må du gerne.

A: Tusinde tak. Og hvis du skulle have nogen som helst spørgsmål eller andet, så er du altid velkommen til at henvende dig, og du kan selvfølgelig bare skrive eller ringe på det her nummer (mit telefonnummer), eller sende mig en mail til den mail, vi har kommunikeret over.

X: Ja, det lyder godt. Tusinde tak.

A: Ja, det er mig der takker.

X: Pøj pøj og held og lykke.

A: Mange, mange tak for hjælpen.

X: Det var så lidt, skulle det være en anden gang.

A: Tak, heej.

X: Heej.

Bilag 4. Interview med pædagog

Transskribering af interview med pædagog, X, foretaget d. 22. april 2020:

A: Står for Anna, undertegnede

X: Står for pædagogen, der deltog i interviewet

X: Jamen, jeg hedder X og er 64 år og er socialpædagog og har arbejdet på XX med voksne og udviklingshæmmede i XX år. Det er første gang, jeg arbejder med den slags borgere. Det var sådan lidt tilfældigt, det er sådan lidt knald eller fald, altså kan man finde ud af at være i det, eller kan man ikke. Det skal jeg love for, at jeg kunne. Det er det mest fantastiske job, jeg synes, jeg har haft. Jeg har ellers prøvet lidt af hvert, men øhmm det her, det er simpelthen så givende og så godt.

Respondenten fortæller herefter om det bosted, hvor hun arbejder – hvad der kendetegner det, hvordan det er opbygget, og hvor det ligger. Dette er udeladt af hensyn til anonymisering og fortrolighed.

Respondenten fortæller herefter om, hvordan ledsagerordningen fungerer i den kommune, hvor hun arbejder. Dette er også udeladt, da det ikke har relevans for afhandlingen, og da der ligeledes nævnes nogle fortrolige ting.

X fortsætter: Det jeg sådan lige tænker over også, det er, at mange af dem (borgerne) har jo en personlig værge.

A: Ja, det er rigtigt.

X: Og hvis de ikke har det, så skal der laves et ad hoc værgemål i sådan en situation som den her, ik (casen). Hvis der kommer et afslag, som skal ankes, så skal der vel laves et ad-hoc værgemål, hvor man udpeger en værge, ik.

A: Jou, det er det der med, at når der bliver indsendt en klage til kommunen, så skal kommunen være opmærksom på, om vedkommende skal have en værge, der kan repræsentere vedkommende under sagen.

X: Ja lige netop ja.

A: Mmm.

X: Ja. Ja, fordi det har vi da været ude for med andre ting i hvert fald, at der så er udpeget en værge, og så er der værgemål – et ad hoc værgemål.

A: Jou, og jeg kan også godt se, at pædagogens rolle måske er, den er lidt tilbagetrukket i forhold til værgens.

X: Ja.

A: Men det er i forhold til at komme rundt om de personer, der er om det her udviklingshæmmede menneske, for at se hvordan man på hver sin måde kan yde en form for støtte.

X: Mmm mmm.

A: Ja.

X: Nemlig.

Respondenten snakker om ledsagerordningen og om en konkret borger på sit bosted. Dette er fortroligt, hvorfor det er udeladt.

A: Jamen skal vi så ikke bare starte med det første spørgsmål? Du har lidt svaret på det, men for at vi går kronologisk til værks?

X: Mm nemlig ja.

A: Det er så (læser op fra udsendte case): Hvordan finder du så ud af, at Joakim er utilfreds med afgørelsen?

X: Ja, der tænker jeg umiddelbart, altså med dem jeg kender, som kunne være i den kategori, at de ville blive vrede eller kede af det.

A: Ja.

X: Min opgave ville så først være, at få det ordnet – altså lade ham blive hørt i at det er okay at være ked af det og utilfreds med den afgørelse. Og hvad kan vi så gøre bagefter, når den så er kommet på plads.

A: Ja, så han kan godt selv give udtryk for en utilfredshed?

X: Ja.

A: Men hvis nu Joakim ikke var i stand til at give udtryk for, at han var utilfreds med afgørelsen, altså hverken med sprog eller kropssprog, øhm ville I så, som pædagoger, gå ind og vurdere, om der skulle ankes alligevel, fordi det er i Joakims bedste interesser, eller ville I så ikke rigtig kunne gå videre med det?

X: Jeg tænker, at vi i personalegruppen i hvert enkelt tilfælde vil gå ind og vurdere om borgeren har gavn af at få f.eks. en ledsager og handle derfra.

A: Okay, så er mit næste spørgsmål så (læser op fra udsendte case): Hvilken slags hjælp er det, at Joakim har brug for, for at kunne påklage sin afgørelse. Og der tænker jeg på, om det både er at forstå, hvad afgørelsen går ud på, er det at skrive klagen og indsende den, og er det så bagefter at varetage de partsrettigheder, man har under en sagsbehandling – at man har ret til at få indsigt i de oplysninger, der er i sagen, og udtale sig.

X: Mmm. Mange af dem er ikke i stand til at tage vare på det. Der er det jo os, der skal gå ind og hjælpe dem. Altså de forstår det jo ikke.

A: Nej, så det er hjælp til det hele?

X: Det er deres udvikling jo ikke til. Til at forstå hvad der egentlig foregår. Altså vi har da også nogen, som selv kan gå på internettet, og selv styre sin netbank og handle på nettet osv.

A: Ja, men ellers er det grundlæggende hele forløbet – simpelthen først til at forstå den, få skrevet den, og...

X: Ja, ja.

A: Så der er et hjælpebehov til det hele?

X: Ja, det er der helt sikkert.

A: Ja, så er spørgsmålet derefter (læser op fra udsendte case): ”Hvordan du via din funktion som pædagog, kan hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen fra kommunen, og hvor langt rækker den bistand”?

X: Ja, og der vil jeg selvfølgelig fortælle ham, hvad jeg nu vil gøre. Altså kontakte værger eller kontakte sagsbehandleren eller hvem, jeg nu skal have fat i, alt efter om han har en værge eller ej. Og så hjælpe ham med det, og sætte dem, der nu skal tage sig videre af sagen, ind i det. Så tænker jeg, at når klagen skal laves, så er det vel i fællesskab, at man laver den. For vi har selvfølgelig noget kendskab til det, til personen ikke, og hvad man kan skrive og på den måde hjælpe med det. Men selve retningslinjer og alt det der, det er jo ikke os, der har det – altså det juridiske i det. Der er det jo andre, vi skal have ind over.

A: Så du kan ikke skrive klagen og indsende den?

X: Jou, jou, jeg vil gerne hjælpe med at skrive den, men i samråd med en værge.

A: Ja.

X: I værste fald kunne det jo også være, at de skulle betale for at have en jurist ikke.

A: Jou.

X: Det kan man jo også vælge at gøre.

A: Men hvis nu vedkommende ikke har en værge, inden at kommunen eventuelt får beskikket en, venter I så til, at der er nogle andre, der kommer med ind over?

X: Ja, det er vi nødt til at gøre, for det har vi ikke bemyndigelse til at gøre.

A: Nej okay. Og det vil sige, I heller ikke varetager partsrettigheder under sagens behandling?

X: Nej.

A: Jamen så tænker jeg, at vi tager det sidste spørgsmål, hvis du ikke har noget uddybende til det... Det er så i forhold til, om du har nogle ideer til, hvordan man i stedet kan hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen. Nu har vi selvfølgelig snakket om værgeren, men synes du, der burde være andre tiltag for at kunne værne om den her gruppe af mennesker i forhold til, når der skal ankes?

X: Ja. Jeg synes igen det er lidt svært, fordi deres forståelse er sgu ikke ret god.

A: Ja.

X: De reagerer jo prompte, her og nu. Der er ikke nogen forståelse for det der ligger bag ved afgørelsen. Det er sådan en her og nu reaktion.

A: Mm, men har du nogle ideer til hvordan, man evt. fra politisk side og juridisk side kunne lave et tiltag. Hvis man ikke har en værger eller en familieværger, der ikke er særlig ressourcestærk, og der derfor ikke er hjælp derfra. Om der så kunne være en organisation eller mere fokus på en anden person, der skulle yde hjælp?

X: Mmm. Jeg tænker på den forening, der hedder LEV. De går jo ind og gør nogle ting også. Så man kunne kontakte dem og måske få noget bistand der. De gør jo mange ting, f.eks. hvis vi skal have nogle forsikringer til nogle af dem, så har vi nogen gange kontaktet dem for at få hjælp til det og få tegnet forsikringer igennem dem også. De kender nogle steder, hvor det er billigere at få tegnet de forsikringer. Så dem har vi da brugt nogen gange i forhold til lige netop forsikringer. Og skal de have tegnet en pension, hvordan ser det ud med det. Skal der sættes penge ind på en pensionsopsparing – hvad kan de råde os til. Så der synes jeg faktisk, de er gode i LEV til at rådgive.

A: Og der kan man også ringe ind som pædagog på bostedet og spørge om hjælp til f.eks, hvad man gør, når med skal anke?

X: Ja ja. Vi har brugt dem en del gange til forskellig rådgivning. Der er de yderst behjælpelige.

A: Ja, men det er ikke sådan, at du tænker, at der burde være en bedre kompetenceopdeling i forhold til hvem, der gjorde hvad? F.eks. i forhold til at hjælpe med at anke afgørelser for dem på bostederne?

X: Jou det kunne der jo sådan set godt være. Vi står jo også lidt i en klemme nogen gange. Fordi.. De har jo selvfølgelig en tilknytning til os, som er følelsesbetonet, ikke. Og det kan vi også risikere at få ved dem, ikke. Og holder jo af dem på en eller anden vis. Så man kan godt komme til at overinvolvere sig på en eller anden vis.

A: Jeg tænker også, og jeg ved ikke, om det er noget, I tænker over, men I er ansat af kommunen, og når I klager, bliver I pludselig på en eller anden måde modparter.

X: Ja. Det er rigtigt. Men der er det jo så, at vi hele tiden tænker på, at det jo er en fælles interesse, og så må vi jo finde ud af, hvordan vi får det gjort. Så det bliver fælles. Og så skal vi selvfølgelig dele den viden, vi har.

A: Ja.

X: Den er der jo ikke andre, der har. Der er jo en tavs viden mange gange. Som ikke står nedfældet nogen steder.

A: Ja, det er rigtigt..

A: Det var faktisk det jeg havde til det spørgsmål, jeg ved ikke, om du har yderligere kommentarer eller spørgsmål til det, inden vi runder af?

Respondenten kommenterer herefter på den kommune, som bostedet er placeret i samt forskellige borgeres behov – herunder for ledsagelse. Dette er fortroligt og heller ikke væsentligt for opgaven. Transskriberingen er efterfølgende fortsat efter respondent har snakket færdigt om disse emner.

X: Mange steder er det delt op, at det ikke er den samme, de har som personlig og økonomisk værge, så der faktisk er to værger, man opererer med. Hvis det er et familiemedlem, en mor eller far eller et eller andet, så har de som regel begge poster. Men hvis det nu er nogen uden pårørende, så bliver der jo så først udpeget en økonomisk værge, for det kan faktisk være rigtig svært at få en personlig værge – det er først indenfor de sidste år, at de er begyndt at løsne lidt op for det. Ellers har mange fået afslag på personlig værge, selvom de ingen sprog har. Og så har de faktisk fået afslag på en personlig værge.

A: Nej, og den økonomiske værge går jo så ikke ind og hjælper med andet end økonomi.

X: Nej nej. Det er simpelthen kun økonomien. Og så har vi jo så manglet personlige værger til mange af dem.

Nævner et specifikt eksempel med en borger. X fortsætter derefter.

X: Så det ville jo være rart, hvis de havde den samme værge igennem det hele.

A: Ja, det ville det.

X: Men de har løsnet op for det inden for de sidste år, så vi får ikke så mange afslag på personlig værge mere. Efterhånden er der ikke så mange, der ikke har personlig værge mere, men det var der for ganske få år siden.

A: Men hvis de så ikke har en personlig værge, er det så status quo? Så er der bare ikke noget at gøre?

X: Nej.

Nævner et specifikt eksempel med en borger, som er fortroligt. X fortsætter derefter.

A: Så hvis en borger uden personligt værgemål fik afslag på f.eks. en ledsagerordning, så ville det bare være sådan, det var. Så ville han ikke have nogen mulighed for at få hjælp til at påklage den?

X: Nej, så skal vi lave et ad hoc værgemål jo.

A: Ja, og hvem er det så, der sørger for det?

X: Det er jo så sagsbehandleren, vi retter henvendelse til. Som så tager kontakt til statsforvaltningen.

A: Ja.

X: Ja det er lidt kompliceret. Og det giver jo ingen mening, at man ikke kan få en personlig værge, når man intet sprog har.

A: Nej, det gør det ikke.

X: Nej det gør det ikke.

A: Men det vil sige, at hvis man ikke har nogen værge, og der skal laves et ad-hoc værgemål, så kræver det jo også, at der bliver taget initiativ fra bostedet. Så er det jo jer, der ligesom skal tage initiativet og rette henvendelse?

X: Ja.

A: Har I en pligt til at gøre det eller hvad?

X: Det har vi vel egentlig i bund og grund. Det ligger vel underforstået i det, vi skal varetage deres interesser på alle punkter. Men det står ikke nedfældet nogen steder, at vi har en pligt til det.

A: Så er det jo vigtigt, man har nogle gode pædagoger, der så gør det?

X: Det er det, det er. Og nogen som kender dem.

Nævner et eksempel med en borger, der ikke har nogen værge, og hvordan hun i sit liv er blevet behandlet. Dette er fortroligt og heller ikke relevant for afhandlingen.

A: Jeg tror, det var det, jeg havde.

X: Det er bare i orden, Anna.

A: Og du har ikke mere?

X: Nej, ikke lige umiddelbart, nej.

A: Du er i hvert fald velkommen til at skrive, hvis du skulle være i tvivl om noget – et eller andet.

X: Det er bare i orden, det skal jeg gøre, hvis jeg kommer i tanke om noget.

A: Hehe ja.

A: Jeg skal høre dig, om det er i orden, at jeg i min opgave citerer noget af det, du har sagt.

X: Ja, det må du gerne.

A: Tusinde tak.

X: Ja.

A: Og så tusinde tak fordi du havde lyst til at være med.

X: Jamen det er bare i orden.

A: Det var rigtig dejligt.

X: Jeg håber, det går godt med det.

A: Det håber jeg også.

X: Pøj pøj med det.

A: Tusinde tak.

X: Det er godt.

A: Ja, heej.

X: Hej hej.

Bilag 5. Interview med sagsbehandler

Transskribering af interview med sagsbehandler, X, foretaget d. 30. april 2020:

A: Står for Anna, undertegnede

X: Står for sagsbehandler, der deltog i interviewet

X: Jamen jeg hedder X og arbejder i rådgivning og visitation voksne, hvor vores centers målgruppe egentlig er fra 30-67 år, men jeg sidder så inden for en lille niche, der hedder servicelovens § 100, hvor at vi har merudgifter.

A: Ja.

X: Og vi har så målgruppen fra 18-67.

A: Okay.

X: Ja, og ellers sidder vi i huset og behandler servicelovens 85 bo-støtte, 97 ledsagelse, 107-108 botilbud og 96 BPA-hjælpeordning – altså når man har en handicapshjælper.

A: Ja.

X: Ja, det var sådan lige det, tror jeg.

A: Ja. Og i forhold til den her case – det er ikke fordi, det lige præcis behøver at være et afslag på en ledsagerordning, det er noget af det, der tit bliver ansøgt om, så det er bare for at opstille et praktisk eksempel på det.

X: Ja, jeg har også bare taget det som mere generelt. Det er jo ikke det, jeg sidder med, men jeg kan snakke ud fra det, jeg sidder med i hvert fald.

A: Yes, lige præcis. Så du svarer bare ud fra, hvis Joakim var en, du havde været sagsbehandler for i virkeligheden.

X: Ja lige præcis.

A: Skal vi så ikke bare starte med det første spørgsmål?

X: Jou.

Det første spørgsmål blev ikke læst op, da respondenter selv sad med spørgsmålene klar og gik direkte i gang med at svare på det første.

For overblikkets skyld er det indsat her: ” Hvordan finder du ud af, at Joakim er utilfreds med afgørelsen ”?

X: Der plejer vi... Altså enten hvis det er, at borger selv kan sige det, ellers hvis borger har pårørende – det er oftest forældre, det kan også være en søster eller bror eller anden familie. Så

kan det også være, hvis det er nogen, der bor i vores botilbud eller har bostøtte fra os, så kan det være vores udfører, der kontakter os og siger, at borger ønsker at påklage. Og ellers så dem der er under værgemål, der er det værgerne, der gør det på borgers vegne.

A: Okay, og hvad er en udfører?

X: Udfører, det er vores botilbud og det er vores bostøtter – dem som laver bostøtte i eget hjem. Det kan også være dagtilbud, hvis de er i noget 103-104 dagsbeskæftigelse – sådan noget beskyttet aktivitetstilbud.

A: Okay, så det vil være en pædagog måske?

X: Lige præcis.

A: Okay, så der er nogen, der retter henvendelse til jer? Det er ikke den handicappede selv men dem, der er rundt om vedkommende?

X: Ja, altså lige min paragraf der vil det det ofte være den handicappede selv.

A: Fordi de er gode nok til det?

X: Ja, fordi de er ressourcestærke. Det er nemlig oftest fysisk handicaps, de har, som gør, at de har en funktionsnedsættelse.

A: Ja, okay.

A: Jamen så tænker jeg, om vi måske ikke bare skal gå videre til nummer 2?

X: Ja.

A: Det er så (læser op fra spørgsmål 2 i casen): Hvilken slags hjælp er det, Joakim har brug for, for at kunne påklage sin afgørelse?

A: Og det kan jo godt være, at det ikke er så relevant for dig at svare på, men i hvert fald er det både i forhold til at forstå afgørelsen, til at skrive og sende en klage ind, og hjælp under sagsbehandlingen?

X: Ja, altså det ved vi kun, når de giver udtryk for det. Altså vi tilbyder lidt det hele. Jeg tilbyder i hvert fald ofte mine borgere... Særligt fordi min paragraf er lidt en kompleks bestemmelse, så den kan være svær at forstå, fordi man hele tiden skal ind og foretage en sammenligning med en ikke-handicappet person i samme alder og livssituation, og det kan være svært for nogen lige at forstå den kobling. Så jeg tilbyder, at jeg ringer til dem, og så gennemgår vi afgørelsen pr. telefon.

A: Okay, så det er lige så snart, du har sendt afgørelsen ud til dem, så ringer du?

X: Nej, jeg sender afgørelsen ud, og så ser vi, om der sker noget, og så dem der selv ringer og siger, at det forstår jeg ikke lige helt, eller jeg tror gerne, jeg vil klage, så siger jeg fint, så

gennemgår vi lige klagen sammen, så vi kan finde ud af, om der er en klage, eller om det er noget, der bare er et forståelsesspørgsmål.

A: Okay ja. Så det er ikke sådan, at I selv rækker ud og hjælper før, de selv henvender sig og siger, vi har brug for hjælp?

X: Nej lige præcis - så hvis de selv ytrer ønske om, at her er noget, de ikke forstår eller lignende. Men jeg tilbyder ofte selv, når jeg snakker med dem – inden jeg sender afgørelsen til dem, at er der noget, I er i tvivl om, så ringer I bare til mig.

A: Ja okay. Men det giver også god mening, hvis dem, du sidder med, er mere ressourcestærke, og så selv kan ringe ind og bede om hjælp. Men jeg tænker, hvis de ikke er det, så må det være en pårørende, der eventuelt ringer ind?

X: Ja, vi har rigtig mange, hvor det er forældrene, der ringer ind, og som vi snakker med, og hvor det så er forældrene, jeg siger det til det. For de kan jo også have meget om ørene – der kan være meget at se til både med fuldtidsarbejde og en pårørende med en nedsat funktionsevne. Så nogen gange kan de godt have brug for at få snakket om, hvad den her afgørelse betyder.

A: Ja.

X: Men ellers har jeg svaret til nummer to, at det han har brug for, det er, at få hjælp til at formulere sin klage, hjælp til at sætte ord på hvad der er, han er utilfreds med, eller om det er noget, han ikke forstår. Og så skal han have hjælp til at sende den eller videreformidle den til den, der skal have klagen.

A: Ja, den rette myndighed.

X: Ja lige præcis.

A: Og hvad så med når den er sendt ind. Kan I så være behjælpelige med at varetage partsrettigheder under sagsbehandlingen – f.eks. aktindsigt og partshøring. Er det overhovedet noget, I kan hjælpe med? Eller skal de have en værge til det?

X: Altså vi hjælper ikke med det. Men vi hjælper med... Altså jeg kan starte med at sige, at der ikke er noget formkrav til en klage.

A: Nej.

X: Altså vi skal ikke have en skriftlig klage, og vi skal ikke have en lang redegørelse. Det er nok, at borger bare siger, jeg ønsker at klage.

A: Ja.

X: De behøver ikke at uddybe hvorfor.

A: Nej.

X: Men det er selvfølgelig oftest en hjælp, fordi hvis vi skal ind og revurdere igen, så vil vi højst sandsynlig træffe samme afgørelse, hvis vi ikke har fået nogle nye oplysninger, der vil føre til et andet resultat. Men ellers er der ikke noget formkrav til, at de skal sige noget bestemt eller skrive en klage. Så det er nok, hvis de bare siger, at de vil klage.

A: Okay ja. Og derfra kan I så hjælpe med at indsende klage og behandle den. Men partsrettigheder under sagen er ikke noget, I kan varetage – der skal være en anden, der skal stå for det?

X: Altså vi tilbyder, hvis borger siger, at jeg vil gerne klage, men jeg kan ikke selv formulere klagen. Så har vi nogen, hvor vi dissideret skriver klagen – altså hvor vi f.eks. tager et telefonmøde eller møder med dem fysisk, og så skriver vi klagen ned sammen.

A: Yes. Men hvis de ikke er ressourcestærke til at kunne det, skal der være en værge.

X: Ja, det skal der.

A: Super. Jeg tror ikke, jeg har mere til nummer to. Skal vi bare gå videre til nummer 3, selvom det er blevet svaret lidt på.

Spørgsmål 3: Hvordan kan du via din funktion hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen fra kommunen, og hvor langt rækker den bistand, du via din funktion kan/skal yde?

X: Ja det var også lidt det, jeg svarede på. At vores funktion er, at vi kan hjælpe med at formulere klagen, hvis de ikke selv kan sætte ord på, hvad de vil. Vi har f.eks. nogle med andre handicap også, hvor de også er ordblinde, og så kan de ikke skrive klagen. Men de vil gerne have, at der kommer noget mere på sagen. Og så siger jeg fint lad os tage en samtale, og så skriver vi det ned for dem.

A: Ja, det kan jeg godt se. Men er det så ikke bare nummer 4, vi går videre til?

X: Jou.

Spørgsmål 4: Hvis du ikke kan være behjælpelig med at påklage afgørelsen for Joakim, har du da nogle forslag til, hvordan man i stedet kan hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen?

X: Og det var ømm.

A: Ja jeg kan lige uddybe det. Det er i forhold til, hvis nu du ikke kan være behjælpelig – og nu kan I jo så være behjælpelig med at skrive klagen og indsende den – men det kan være, at du har nogle forslag til hvordan, man i stedet kan hjælpe de her personer med at få afgørelsen påklaget. For hvis de nu ikke selv kan ringe ind og sige til jer, at de vil klage, fordi de ikke er ressourcestærke nok til det, og heller ikke har en familie, der gør det for en. Så kan det være, at man bliver lidt fanget i, at man er utilfreds, men man kan ikke bede om hjælp. Så har du i dit arbejde måske erfaret, om der er nogle ting, der kunne gøres bedre for den her gruppe. Det er selvfølgelig et meget bredt spørgsmål.

X: Ja, altså vi har jo svært ved at finde dem – altså lige præcis den gruppe, som du snakker om. For hvis de ikke selv retter henvendelse, så spørger vi jo ikke ud, om du er tilfreds med afgørelsen. Der kommer en klagevejledning, og så forventer vi, at dem der er dårlige, de har en værge, der sørger for det. Hvis de ikke selv kan træffe en beslutning, så er der nødt til at være nogen, der kan hjælpe dem med det.

A: Ja.

X: Men jeg har oplevet også, at der har været handicaporganisationer inde over eller andre foreninger.

A: Ja, LEV f.eks.?

X: Ja eller skleroseforeningen.

A: Ja sådan noget.

X: Og ellers den sociale retshjælp. Den henviser vi jo også til, hvis der er nogen, der har nogle juridiske problemstillinger. Så henviser vi til, at der kan man også få noget juridisk bistand med.

A: Ja. Men jeg tænker, at det kræver, at man selv er ressourcestærk nok til det eller har en værge, der gør det for en.

X: Lige præcis.

A: Men det er klart, at den gruppe, der er mest udsat, er ikke dem, der henvender sig.

X: Nej. Og vi ser faktisk også, at da vi var to afdelinger – dem der har med social psykiatri og udsatte voksne, de har færre klager, end vi har på handicapområdet. Og det kan man måske godt tolke lidt på. Uden at jeg har undersøgt noget nærmere. Men det kan jo være, at de ikke har det samme netværk, der hjælper dem.

A: Det, tænker jeg da, er logisk.

X: Det er i hvert fald en tendens, vi ser. Og så tænker jeg også, at vi prøver at være opmærksomme på, der hvor vi ved, at der er en borger, der er meget alene og som ikke er kognitiv dårlig nok til at have en værge, men heller ikke helt kognitiv klog nok til ligesom selv at klare det. Og der har vi en skærpet opmærksomhed på at spørge ind til, om de forstår afgørelsen.

A: Ja, men det er så måske hvor meget, man gør ud af sit arbejde. For det har I vel ikke en pligt til?

X: Jamen jeg vil sige, at det gør vi i et langt stykke. Nu er det et fåtal, vi har, der ikke har en pårørende eller et værgemål eller andet, hvor der er nogen, der hjælper. Men der forsøger vi i hvert fald at fortælle, hvad den her afgørelse betyder for dig.

A: Så der er en udvidet vejledningspligt på en eller anden måde?

X: Ja, det tænker jeg.

A: Okay. Og helt praktisk, de sager du sidder med, er det så dig, der tager stilling til, om vedkommende skal have en ledsagerordning?

X: Lige der hvor jeg sidder, der har jeg egen kompetence til at kunne bevilge merudgifter – selvfølgelig op til en hvis størrelse. Jeg mener, hvis det er over 25.000 kroner eller 60.000 kroner om året, så skal jeg have min leder til at godkende det. Men ellers har jeg egen kompetence til at vurdere, om pågældende er målgruppe for de her merudgifter og i så fald hvilke udgifter, vil vi anerkende som merudgifter.

A: Okay.

X: Andre steder i vores hus, der er der en ledelse, der sidder og træffer beslutninger.

A: Ja, så det afhænger meget af, hvor ydelsen hører til henne.

X: Ja, hvilken paragraf. Hvis det er botilbud, så er det ledelsen.

A: Er det så den samme rådgiver, der får klagen ind og skal vurdere den igen?

X: Ja, ja.

A: Okay. Og hvis vedkommende giver afslag igen, bliver den så sendt til Ankestyrelsen.

X: Ja vi foretager en revurdering og ser, om der er kommet nye oplysninger, der gør, at vi vil ændre vores afgørelse. Og vil vi ikke ændre afgørelsen, bliver den sendt ind til Ankestyrelsen, som så træffer beslutning.

A: Ja. Det er vigtigt, at man så er i stand til at kunne indsende de pågældende oplysninger. Om ikke andet noget familie, der kan hjælpe med at oplyse sagen.

X: Ja det er i hvert fald klart at foretrække. Fordi hvis der ikke kommer nye oplysninger, så er vi nødt til at træffe den samme afgørelse.

A: Ja det er klart.

A: Jeg tror faktisk det er det.

X: Når jamen det var da hurtigt.

Efterfølgende fortalte respondenterne om noget fortroligt, hvilket vi snakkede frem og tilbage om, hvorfor dette ikke er medtaget i transskriberingen – da det er anonymt og fortroligt. Transskriberingen slutter derfor her.

Bilag 6. Interview med fast værge

Transskribering af interview med fast værge, X, foretaget d. 7. maj 2020:

A: Står for Anna, undertegnede

X: Står for værgen, der deltog i interviewet

Respondenten startede ud med at fortælle meget konkret om sig selv og om arbejdsforhold. Dette er udeladt af hensyn til anonymisering og fortrolighed. Herefter fortsatte interviewet med:

A: Ja, og så er du professionel værge for mennesker med...

X: Ja, ja selvfølgelig, jeg har været værge siden 94. Så det er mange år – 26 eller sådan noget ikke.

A: Ja. Jamen skal vi så bare prøve med det første spørgsmål?

X: Jaa det kan vi godt. Ømm spørger du, eller skal jeg bare svare.

A: Jeg kan sagtens spørge.

X: Okay, det er fint.

A: ”Hvordan finder du ud af, at Joakim er utilfreds med afgørelsen”? Og du svarer selvfølgelig bare ud fra, at Joakim er en, du er værge for.

X: Ja altså, hvis man er værge, vil man måske ikke lige opdage det på dag 1. Fordi det, der beskrives her, er, at han jo ikke kan færdes alene på grund af hans handicap. Og det vil så betyde, at hvis han ikke kan få en, som kan ledsage ham ud, så vil det jo betyde, at han vil komme til at opholde sig utroligt meget indendørs.

A: Ja.

X: Og så vil det ikke vare ret længe inden, at jeg vil kunne se på hans adfærd, at han er trist, eller han er blevet udad reagerende, holder op med at spise eller spiser for meget. Han vil jo udsende nogle signaler uanset. Hans kommunikation vil jo afspejle, at hans livskvalitet er dalende. Hvis jeg så, han sad og bankede hovedet ind i væggen, sååå.

A: Ja, så ville du reagere på det?

X: Ja, så vil jeg selvfølgelig sige til medarbejderne, hvor er de der cykelture blevet af, hvornår har I sidst været i biografen? Sådan noget i den stil. Må jeg lige prøve at se hans dagsprogram?

A: Ja okay. Og jeg tænker, hvis nu Joakim ikke dissideret kan fortælle dig, jeg er utilfreds med afgørelsen, er det så noget du selv går ind og vurderer?

X: Ja.

A: For at Joakim kan få bedre livskvalitet, så hjælper jeg dig med at anke afgørelsen.

X: Altså der jo ikke nogen mennesker, der ikke kan kommunikere. Men der er jo mange, der ikke kan snakke og skrive. Men hvis man har en lille smule kendskab, så vil man jo ret hurtigt kunne se, og det kender jeg også fra ham, jeg selv er værge for, at det kan være noget helt ned til noget mimik med øjenbrynene eller noget tics eller et eller andet, hvor han egentlig bare prøver at signalere, at der er noget, jeg ikke har det okay med. Og så er det rigtigt nok, så er man jo i den situation, som den der skal hjælpe, at så må man jo prøve at spørge lidt ind til det – har det noget at gøre med det, eller har det noget at gøre med det. Og så må man jo prøve at kigge på, hvad er det for nogle reaktioner man får på de forskellige svar. Men det bliver jo – og som værge er man jo ikke nødvendigvis professionel til det – men det bliver jo en tolkning af, hvad det er jeg tror, han har brug for.

A: Ja.

X: Og det er jo også det, der gør det rigtig svært, kan man sige...

X: Hvis det lige sådan lovgivningsmæssigt – har man ret til det, eller har man ikke. For så kan der sidde en leder med en stram økonomi, som siger, jamen det er jo bare din tolkning, at du tror han har godt af frisk luft. Øøh ja.

A: Hehe ja.

X: Ja, det har de fleste menneske jo formentlig godt af. Så hvorfor skulle han ikke også have det.

A: Ja.

X: Så det er sådan noget med, hvad der er ret og pligt. Når det bliver økonomiafhængigt, så kan man godt som værge få svært ved at få håndhævet det, hvis lederen så siger, vi har ikke så mange medarbejdere, og vi har ikke de ledsagere, der skal til.

A: Nej.

X: For så tænker jeg i hvert fald som værge, at så ringer jeg til en eller anden fra socialudvalget, der har et politisk ansvar for det niveau. Og så må man jo holde øje med, hvordan socialpolitikken er i kommunen.

Respondenten fortæller videre om en intern oplevelse ved kommunen. Dette er udeladt af hensyn til anonymisering og fortrolighed. Det er ligeledes heller ikke relevant for besvarelsen af casen.

A: Skal vi så ikke bare gå videre til spørgsmål to?

X: Ja.

A: ”Hvilken slags hjælp er det, Joakim har brug for, for at kunne påklage sin afgørelse”. Og der tænker jeg, om det er sådan noget helt basalt som at forstå det, skrive den og hjælpe ham mens sagen bliver behandlet – hvis der skal indgives oplysninger?

X: Jamen grunden til at man er blevet værge, kan jo være, at han ikke engang er i stand til at forstå, hvorfor han har en værge.

A: Ja nemlig.

X: Det der med kommunikation – det kan jo være stoveplader, eller hvad pokker man nu kommunikerer med. Tegnsprog eller hvad det nu kunne være. Så er der ikke andet at gøre, end man må prøve at vise ham, at man har lavet et brev, og man prøver at signalere, at den er blevet sendt, og jeg gerne vil forandre den, sådan at du får en mulighed for at komme noget mere ud fra hvor, du bor, for det ved jeg, du er så glad ved.

A: Ja. Så det vil mere eller minder være at ordne det hele for ham. Hjælp til det hele?

X: Ja.

Respondenten fortæller herefter om vedkommende, han er værge for. Det er udeladt af hensyn til anonymisering og fortrolighed.

A: Okay. Men det hænger nok lidt sammen med spørgsmål 3. Men det er så: ”Hvordan kan du via din funktion hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen fra kommunen, og hvor langt rækker den bistand, du via din funktion kan/skal yde? Og her tænker jeg, om det er meget individuelt, om man som værge føler sig kompetent til at hjælpe med det, eller om der ligger en underliggende pligt til at hjælpe med det – for det er selvfølgelig for vedkommendes bedste, at man anker og ser, om vedkommende så kan få den ansøgte ydelse.

X: Ømm ja. Altså jeg synes, at hvis man synes, han er blevet fejlvurderet, og afgørelsen er truffet i hans disfavør, så synes jeg jo, at hvis man ikke selv som værge kan gøre det, så må man jo henvende sig i LEV'S rådgivning, hvor der sidder nogle socialrådgivere og jurister, som er med til, at man kan få anket afgørelsen og få den prøvet ved den sociale Ankestyrelsen.

A: Så det er en vurdering, man selv tager, og ikke en pligt. Om man føler sig kompetent til at hjælpe med det hele og om det er for vedkommendes bedste?

X: Jaa.

Respondenten fortæller herefter om det bosted, hvor ham, han er værge for, bor. Det er udeladt af hensyn til anonymisering og fortrolighed.

A: Okay. Så hvis nu det er, man er værge til et menneske, som ikke selv kan sige til sin værge, at han har brug for hjælp, så vil man stadig gå ind og lave en vurdering af, at det gør man alligevel, selvom vedkommende ikke har bedt om det?

X: Ja. Jeg synes, man er forpligtet til at sørge for, at hans livskvalitet opretholdes. Og det skal man ikke gå på kompromis med.

Respondenten fortæller herefter om ham, han er værge for. Det er udeladt af hensyn til anonymisering og fortrolighed.

A: Okay, jamen skal vi så ikke bare gå videre til fireren?

X: Ja.

A: ”Hvis du ikke kan være behjælpelig med at påklage afgørelsen for Joakim, har du da nogle forslag til, hvordan man i stedet kan hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen?” Og der tænker jeg, at hvis nu man som værge ikke føler, at man kan finde ud af det, om man så kan henvende sig til nogen? Eller om du har nogle ideer til, hvordan man bedre kan værne om de her folk på?

X: Men der ville jeg tage fat i de der lokale organiseringer. Jeg ville få fat i nogen, der laver det samme som mig. Og det er der jo, det kan jeg se på landkortet over bisiddere og værgeordninger, at der er der jo også rådgivning, sådan at man kan ringe og få rådgivning på hvilken vej man skal.

A: Som værge eller hvad?

X: Ja. Og det er jo også fordi, hvis man skal sende den ind til Den Sociale Ankestyrelse, så er det vigtigt, man får beskrevet det så nøjagtigt som muligt. Og det er tit jo, når man er værge, at man vil skrive det så følsomt som muligt.

A: Jaa.

X: Fordi man er ked af noget. Men jura bliver jo afgjort på, om man har ret eller ikke har ret til den ydelse. Og ikke om man sidder og græder, mens man skriver det eller noget andet.

A: Ja..

X: Men det kan man jo sagtens sidde og sige, når man er vant til at sidde og skrive på tastatur. Det kan jo godt være en eller anden onkel, undskyld, der er havnearbejder i Esbjerg, hvis der er flere af dem, som ikke har det talent. Så skal han sørge for at få noget hjælp til at håndtere situationen.

A: Jou, har du et navn på de organisationer, der kan hjælpe værgerne?

X: Jou, Landsforeningen LEV.

A: Ja okay.

X: Jeg kigger lige på deres hjemmeside, mens vi snakker. Den hedder egentlig bare medlems-service og aktiviteter, rådgivning, faq og støtte på deres hjemmeside. Og det er på alle mulige parameter. Altså om sociale rettigheder, lovmæssige muligheder, relation til handicap og social service, retssikkerhed, uddannelse, beskæftigelse, bolig, arv, værgemål, hjælpemidler og førtidspension, skole, fritid, handicappolitik og generelle rimeligheds- og rettighedsbetragtninger.

A: Ja.

X: Så, det er omfattende. Og det er folk, der kan sådan noget, der sidder med det.

A: Okay, og der vil man også som værger henvende sig og sige, hvordan gør jeg lige her?

X: Yes. Og jeg ved også, at de laver lokale kurser for folk, der er værger. Også for de nye værger så de ligesom klæder dem på og kan give dem noget connection, så de kan ringe og snakke med hinanden om de der udfordringer.

A: Ja. Så tænker jeg helt praktisk, for det lyder til, at LEV hjælper rigtig mange af de mennesker, der er omkring mennesket med udviklingshæmning. Men hvis nu man ikke selv som udviklingshæmmede menneske kan ringe ind til LEV og sige, kan du hjælpe mig, har du så oplevet, om der kunne være en anden måde, hvor man fanger de her mennesker, der ikke kan give udtryk for hjælp? Hvis det ikke skulle være værger, der fanger dem?

X: Ja, fordi der er en organisation, der hedder ULF, og det er udviklingshæmmedes landsforbund. Og der er faktisk i sekretariatet også udviklingshæmmede, der arbejder der. De giver altså ikke op de der ULF'ere.

A: Neej.

X: De hjælper hinanden og arrangerer også pædagogfrie sommerferier rundt i hele verdenen, hvis man så altså kan komme til at flyve igen. Super fedt. Og olympiske lege for udviklingshæmmede og alt muligt.

A: Ja.

X: Men der er også en rådgivning om, hvad man skal finde sig i, og hvad man ikke skal finde sig i. Så det kan man også godt. Og de er heller ikke bange for at komme på besøg og sige deres mening.

A: Det er da fedt.

X: Ja hehe.

A: Men det kræver så, hvis vi tager udgangspunkt i Joakim, at han alligevel er godt fungerende?

X: Jou det gør det.

A: ja.

X: Men det kan du også se. Jeg ved ikke, om du har set noget af det, som TV-Glad har lavet?

A: Jou, jou, jou.

X: Der kan du også godt se, at det er jo også – jeg kalder det altid ”Morten og Peter arenaen”. For de er relativt velfungerende og de fleste af dem, kan man jo kun tabe sit hjerte til. Men der sidder jo nogen, der ikke har sprog og nogen, der er helt multihandicappede, som jo ikke er så nemme at hjælpe.

A: Ja, så hvis nu det er de dårlige af dem, hvis man så ikke har en værge, der hjælper, eller familie, der hjælper, hvem redder så dem?

X: Jamen det er jo det forfærdelige. Det er der ingen tvivl om, det vil altid gå hårdest ud over de dårligst fungerende, dem, der ikke kan råbe op. Og det har jo mange forskellige lag, hvornår man er dårligt fungerende, men det er folk jo uden sprog. Altså hvis du er uden sprog og er dårlig bevægelig, og du så heller ikke har en ordentlig værge, så er du jo virkelig dårlig stillet.

A: Ja. Så er der ingen, der hjælper dem med at få efterprøvet afgørelsen.

X: Nej nemlig.

Respondenten fortæller herefter om noget privat, der ikke er relevant for afhandlingen.

A: Jamen det var faktisk også det. Det var svar på mine spørgsmål, så tusinde tak for det.

X: Er det okay?

A: Det er så okay.

X: Så held og lykke og hvis du kommer i tanke om noget, så skriver du bare til mig.

A: Ja, tusinde tak fordi du ville hjælpe mig X.

X: Okay det var godt. Ha’ det godt.

A: I lige måde.

X: Hej, hej.

Bilag 7. Besvarelse af spørgsmål fra rådgiver, LEV

Spørgsmål 1: Hvordan finder du ud af, at Joakim er utilfreds med afgørelsen?

Svar 1: Udfordringen er i første omgang, at mennesker med udviklingshandicap oftest ikke selv tager initiativ til at søge § 97. "Den" som indsender må jo have gjort sig nogle overvejelser. Personale kan overfor sagsbehandler gøre opmærksom på behovet eks. ved de årlige opfølgingsmøder med sagsbehandler, men "man" kan ikke søge om ydelser på andres vegne. Vi får faktisk aldrig henvendelser direkte fra personer i Joakims kategori – det sker kun når pårørende eller personale bliver indignerede over, at kommunen sender et afslag direkte til Joakim uden at sikre sig at han har hjælp til at klage eller forholde sig til afgørelsen.

Tillægsspørgsmål: Så for at finde ud af at Joakim har brug for hjælp, skal han selv være i stand til at tage kontakt til jer eller have nogle pårørende eller andre, der ringer ind for ham?

Tillægssvar: Ja, han er fuldstændigt afhængig af at have andre.

Spørgsmål 2: Hvilken slags hjælp er det, Joakim har brug for, for at kunne påklage sin afgørelse?

Svar 2: At nogen tager ham "i hånden" og gør opmærksom på hvorfor afslaget er forkert. Støtte til kunne forstå lovgivningen, f.eks. hvem der er i målgruppen til ledsagerordningen, for at kunne vurdere om han vil klage.

Tillægsspørgsmål: Vil det også være at omfatte hjælp til at varetage hans partsrettigheder under sagsbehandlingen (f.eks. partshøring m.m.) og indsende nødvendige oplysninger?

Tillægssvar: Ja, men udfordringen er hvis han ikke er i stand til at klage (heller ikke med støtte) eller kan give en fuldmagt, eller ikke har en personlig værge – så er de ikke klageberettigede.

Spørgsmål 3: Hvordan kan du via din funktion hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen fra kommunen, og hvor langt rækker den bistand, du via din funktion kan/skal yde?

Svar 3: Levs rådgivning kan telefonisk oplyse om og sende links til relevant lovstof – Joakim er dog fuldstændig afhængig af at pårørende/værge kan hjælpe ham med at formulere og sende en klage. I rådgivningen giver vi en forklaring på eks. personkredsen for §97 og bemærkninger til kommunens begrundelse for afslaget – herunder kommunens pligt til at foretage en helhedsvurdering og vurdere ansøgning/behov efter servicelovens øvrige bestemmelser (muligheder) – her sel §85 – altså støtte til at forstå sagsbehandlingsproceduren – sikre skriftligt svar, hvad er der lagt vægt på, har kommunen indhentet de nødvendige oplysninger, er der sendt et parts-høringsbrev, hvis dette er nødvendigt. Vejledning i vigtigheden i at forholde sig til kommunens begrundelse. Levs rådgivning kan således bidrage til refleksion over afgørelsens indhold (set ifht. 2)). i nogle tilfælde læse klagen igennem og komme med forslag til kommentarer/tilføjelser. I tilfælde, når personen ikke har en værge eller ikke kan give en fuldmagt til pårørende, råder vi direkte til at formulere en klage og få vedk. til at sætte sit navn under, for at få behandlet afgørelse/klage.

Tillægsspørgsmål: Men det kræver, at Joakim er god nok til selv at ringe ind til jer, før I kan være behjælpelige med det?

Tillægssvar: Ja, vi er ikke opsøgende – det er der slet ikke ressourcer til.

Spørgsmål 4: Hvis du ikke kan være behjælpelig med at påklage afgørelsen for Joakim, har du da nogle forslag til, hvordan man i stedet kan hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen?

Svar 4: Det kunne være personale i botilbuddet, men disse kan være klemte af at kommuner ikke altid ønsker at deres ansatte hjælper med at klage.

Hvis Joakim ikke har pårørende eller værge som kan klage for ham og han ikke selv er i stand til at klage, ja så er han på den – her er han afhængig af at have et botilbud eller anden støtte der hjælper ham med at forstå afgørelsen og klagefrist. De ville dog aldrig kunne klage på hans vegne, ligesom de ikke kan tage initiativ til at han får klaget – de kan yde pædagogisk støtte i forståelsen, men samtidigt må man gøre sig klart at de klager jo over deres arbejdsgiver kommunen.

Nogle kommuner ønsker ikke at personale støtter borgere i at klage eller navigere i systemet. En mulighed for vejledning er DUKH eller kommunens borgerrådgiver, hvis den altså har en. En anden problematik er hjemvisninger fra Ast med begrundelse i at der ikke ses klageberettigede – her oplever vi at sagerne strander, står stille, der sker ikke en opfølgning på at kommunen rent faktisk følger Ankestyrelsens anvisning.

Tillægsspørgsmål 4: Fordi kommunerne herefter ikke sørger for at beskikke en værge til vedkommende?

Tillægssvar: Ja, eller Familieretshuset afslår ansøgningen på værgemålet.

Bilag 8. Interview med professionel værge (advokat)

Transskribering af interview med advokat, X, foretaget d. 19. maj 2020:

A: Står for Anna, undertegnede

X: Står for advokaten, der deltog i interviewet

X: Jeg startede med at være fuldmægtig tilbage i 2002, og så blev jeg advokat der omkring 2005 nok. Og så har jeg så arbejdet som advokat siden. Og så har jeg arbejdet meget med ømm familieret og problemstillinger med familier og sådan noget.

Forbindelsen røg midlertidigt, hvorfor jeg ikke kunne høre, hvad der blev sagt. Transskriberingen starter igen nedenfor, hvor forbindelsen kom tilbage.

X: Jeg søgte om at blive offentlig beskikket værge, da de slog nogle stillinger op ved sidste omgang, de søgte, og det er omkring er par siden, de slog op.

Forbindelsen røg igen.

X: Jeg har både nogle, jeg er personlig værge for, hvor deres pårørende har været med til at vælge mig, og så har jeg nogle, som jeg er personlige værge for, hvor det ligesom er systemet der bare har taget en fra listen.

A: Ja, så igennem Familieretshuset?

X: Ja, lige præcis ja.

A: Okay. Jamen skal vi så ikke bare gå i gang, og så kan jeg læse det første spørgsmål op.

X: Jou.

A: Jou, og du tager selvfølgelig bare udgangspunkt i, at Joakim er ham, du er værge for.

X: Ja.

A: Hvordan finder ud af, at Joakim er utilfreds med afgørelsen?

X: Altså ømm, når jeg bliver beskikket som værge, så skriver jeg bl.a. til kommunen, som borgeren nu hører under og også til det bosted, hvis vedkommende nu bor på sådan et bosted, eller det kan også være, de bor hjemme i hjemmet, så skriver jeg, at jeg er blevet værge, og at alle personlige ting, hvis det så er en personlig værge, jeg er blevet, for nogen gange er jeg også økonomisk værge, men hvis jeg er personlig værge, så skriver jeg det her med, at jeg nu er blevet værge. Så når der er nogle ting, der har med den personlige del at gøre, så skal jeg bede jer om, at jeg bliver kontaktet.

A: Okay.

X: Og så sker der jo det, at de på bostedet siger, at vedkommende har brug for en ting, så kontakter de kommunen, og så er det egentlig i den henseende, at kommunen bliver opmærksom på, at vi skal have værger med ind over her.

A: Okay. Så det vil ikke være Joakim selv, ham du er værge for, der kontakter dig og siger, han er utilfreds med afgørelsen? Det vil være pædagogerne på bostedet eller...

X: Eller de pårørende eller kommunen ja. Ja.

X: Og så har jeg også en konkret sag.

Respondenten fortæller herefter om sagen. Dette er udeladt af hensyn til anonymisering og fortrolighed.

X: ... bostedet tog hånd om ansøgningen. Det havde kommunen givet afslag på (ansøgningen), og det var de (bostedet) vildt forundrede over. Og derfor så valgte bostedet simpelthen at søge familieretshuset, eller daværende statsforvaltning, om at få en personlig værge på, fordi kommunen sagde til bostedet, at de ikke var kompetente til at kunne klage på borgerens vegne. Og så var det egentlig bostedet, der tog hånd om det i stedet for bare at gøre ingenting. Så søgte de om en værge, og så blev jeg værge og fik på den måde af vide, hvad baggrunden var for, at jeg var værge. Og så har jeg så bagefter kørt en klagesag ved Ankestyrelsen på vegne af borgeren.

A: Okay.

X: Og hvor det jo egentlig ikke er borgeren, jeg får informationerne fra, men det er jo via borgerens netværk, hvor jeg så kan spørge pårørende og det her personale, som har med ham at gøre i hverdagen.

A: Ja, så var du så ad-hoc værge? Altså var det så kun til den ting, eller fortsatte du med at være personlig værge for ham?

X: Der har de så vurderet, at der også er behov for, at han bliver ved med at have en personlig værge, så det er jeg så stadigvæk. Men jeg har en anden sag, hvor jeg kun er ad-hoc værge – men det er for et mindre barn – det er egentlig ikke et udviklingshæmmet menneske, men en der er under 18 år.

A: Okay.

X: Så vi kan jo godt blive beskikket til sådan nogle ad-hoc opgaver ja.

A: Okay ja.

A: Jamen det var egentlig meget godt svar på det første. Skal vi så ikke gå videre til det næste?

X: Ja.

A: Hvilken slags hjælp er det så, Joakim har brug for, for at kunne påklage sin afgørelse?

A: Og der tænker jeg, om det er til at forstå den, skrive den, indsende den og så varetage hans interesser under sagen.

X: Ja. Altså æmm, hvis det nu er en borger, som selv har forståelse for sit behov, så har de jo brug for, at der netop er nogen, der kan skrive den og gøre tingene og som kender reglerne. Og der er det jo de ting, vi, som værger, skal hjælpe med.

A: Ja.

X: Men vi har jo også de situationer, hvor det egentlig ikke er borgeren selv, der forstår, at der er noget, man skal have hjælp til, men der er det så, at det bliver selve bostedet eller de pårørende. Jeg oplever jo nogen gange, at der hvor vi har problemstillingen, det er måske nogle forældre, og de har altid haft deres barn boende hjemme, og nu er forældrene måske selv blevet 60-70 år og har så stadig deres vokse udviklingshæmmede barn boende hjemme. Og hvis man så støder på, at man har brug for nogle flere hjælpemidler, så er de blevet meget strikse med i kommunen, synes jeg, at sige, at de er ikke parter i en sag, så I kan ikke få lov til at sidde og skrive og lave ansøgning og klage og sådan noget.

A: Nej.

X: Og så skal forældrene enten søge om at blive værge, eller også skal de bede om, at det bliver en udenforstående, der bliver værge.

A: Ja.

X: Og der er nogen gange, hvor jeg hjælper med at søge, sådan så det ikke bliver de pårørende. Der kan vi hjælpe dem (selvom de er værger) med at skrive klagen, for en værge må jo faktisk gerne bruge noget ekstern hjælp til tingene.

A: Jou jou.

X: Det gør de jo så nogle gange.

A: Okay.

X: Det ved jeg ikke om var svar nok på dit spørgsmål?

A: Jou, men det vil sige, at vedkommende har brug for hjælp til det hele, og du kan så også godt hjælpe med at forklare personen, hvad afgørelsen handler om og hjælpe med at skrive den?

X: Ja nemlig. Fordi det er jo sådan generelt, at når nu man er værge, så har vi jo en forpligtelse til, at vi minimum en gang om året og også ved opstarten af et værgemål, når man bliver beskikket, skal møde borgeren. Det vil sige holde en form for møde. Og hvis det er en borger, der har det så fint, at han selv kan komme sammen med sine pårørende – f.eks. sammen med sin kontaktperson fra kommunen, så kan de nogen gange godt komme til møde ved mig.

A: Ja.

X: Men de fleste steder der tager jeg hjem til folk eller på det bosted, de nu er. Og så er det jo på den måde, at jeg finder ud af, hvad problemstillingerne er. Fordi vi skal jo også se, hvordan de bor. For sådan en, man er personlig værge for – for man skal jo tænke lidt, som var det min egen gamle mor, og så ligesom se, bor hun egentlig fint nok, eller tænker jeg, at hun har da brug for nogle flere hjælpemidler, så er det jo sådan noget, jeg kan hjælpe med at søge. Og så skal man jo som værge lave en indberetning én gang om året i januar måned. Og så skal vi redegøre for i alle vores værgemål, hvornår vi har besøgt folk i løbet af året, og hvad det har handlet om og sådan noget.

A: Ja.

X: Fordi de på den måde fører tilsyn med, at vi faktisk også tager os af den borger, vi nu er værge for.

A: Og det er også for de personlige værgemål – det er ikke kun ved økonomiske værgemål?

X: Nej. Det er også ved de personlige værgemål ja. Så der er jeg også altid ude og besøge dem. Men det er klart, at jeg har jo nogen, som jeg er værge for, jeg mener, jeg har 29 værgemål lige nu, og jeg har nogen, jeg er værge for, de aner ikke hvem jeg er. De ved ikke, at jeg hjælper dem. For det kan de slet ikke forholde sig til.

A: Nej.

X: Men øm jeg er stadigvæk lige ude og se, og så siger personalet godt nok til personen, at det er X, der er din værge, men de forstår jo ikke noget.

A: Nej.

X: Og der er jo også nogle af dem, som er farlige. Sådan så jeg rent faktisk heller ikke er alene med dem, og der er jo nogen, som er udad reagerende, hvor der så er nogle store og stærke mænd i lokalet også, når jeg bare lige skal se vedkommende.

A: Jou, okay.

A: Men det falder jo nok lidt over i spørgsmål 3 som er, hvordan kan du via din funktion som værge hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen fra kommunen, og hvor langt rækker den bistand, du via din funktion kan/skal yde? Og jeg tænker så herunder, hvordan din hjælp kommer på banen – får du besked via pårørende eller bostedet ift. at du skal hjælpe?

X: Ja, det gør jeg. Altså det kræver jo lidt, at der er nogen, der fortæller mig det.

Respondenten fortæller herefter om en konkret sag. Dette er udeladt af hensyn til anonymisering og fortrolighed.

X: ... Jeg synes kontakten til bostederne, den er meget vigtig. Og jeg har også et par bosteder, jeg har et lige nu, hvor jeg har nogle stykker i forvejen, og der har de brug for nogle værger til nogle flere, og der har de så spurgt mig, om jeg så vil påtage mig de andre. Og det er jo fordi, hvis man synes, man har et godt samarbejde, så er det også nemmere for dem, kan man sige.

A: Ja, det er klart. Så det vil altså sige, at hvis vi har Joakim på et bosted, som ikke selv kan ringe til dig og sige ”X jeg har brug for hjælp”, og hans bosted ringer heller ikke til dig, er det så sådan noget, du først finder ud af, når du har det der møde én gang om året?

X: Ja! Det er det jo sådan set. Fordi hvis ikke der er nogen, der fortæller mig, at der er noget galt, og mange har jo desværre ikke nogen pårørende, og der er det jo sagsbehandlerne på kommunen – for man bliver jo altid tilknyttet en sagsbehandler, og de skal jo sådan set føre tilsyn. Og hvis de ikke synes tingene er i orden, så skal de jo gøre noget. Og der vil jeg bare sige, at det gør de altså ikke altid.

A: Nej.

Respondenten fortæller herefter om en konkret sag. Dette er udeladt af hensyn til anonymisering og fortrolighed.

X: De gør ikke altid nok rundt i kommunerne, så det er ikke noget, man bare kan sætte sin lid til. Og så er der andre, de er virkelig påpasselige – hvor de virkelig følger op. Så det er også meget i forhold til kommunerne, hvor mange ressourcer de sætter af til de forskellige ting.

A: Ja, for hvis du så også er på et bosted, hvor de slet ikke har tid til at være OBS på de forskellige borgere, så vil Joakim jo bare være der og ikke få hjælp til klagen – og så er det bare ærgerligt?

X: Ja, lige præcis. Og så er det bare meget nemt.

A: Ja.

X: Og så bliver det jo meget politisk, hvad der er i orden, og hvad der bliver brugt af ressourcer på det, og om der er normeringer nok til at tage sig af borgerne.

A: Ja.

X: Jeg oplever heldigvis, at der hvor jeg kommer, der fungerer hovedparten faktisk rigtig fint, og der synes jeg, at de har det godt. Men man kan jo heller ikke lade være med at lægge mærke til nogle af de sager, der kommer op, og når vi så bliver involveret i noget på sidelinjen.

Respondenten fortæller videre om en konkret sag. Dette er udeladt af hensyn til anonymisering og fortrolighed.

A: Ja, men det, tror jeg, var svar på treeren. Så er det bare det sidste. Det er, hvis du ikke kan være behjælpelig med at påklage afgørelsen for Joakim, har du da nogle forslag til, hvordan man i stedet kan hjælpe Joakim med at påklage afgørelsen?

A: Der tænker jeg, om du synes, der skulle være en bedre kompetencefordeling, eller der skulle være et opsyn eller et eller andet.

X: Ja, altså jeg synes i hvert fald, at det der er rigtig, rigtig vigtigt er, at der er noget ordentligt tilsyn ved de her bosteder.

A: Ja.

X: Det gælder sådan set både, når man er over eller under 18 år. Nu arbejder jeg også med anbringelsessager og arbejder på den måde også med børn, der er anbragt. Det er vigtigt, at det ikke bare er institutionerne eller bostederne selv, der bare skal holde øje med, om tingene er i orden. Men at der lige kommer nogle udefrakommende briller på tingene, synes jeg. Men det er nok også vigtigt, at det er et slags samarbejde. Forstået på den måde, at det er nemt, hvis man på bostedet altid ved, at nu er der tilsyn – det er der så om to måneder.

A: Ja.

X: Så kan vi jo nå at lave om på en hel masse ting til den dag. Og de borgere, der sidder der, de kan ikke selv fortælle, hvordan tingene rent faktisk er.

A: Neej.

X: Og så giver jeg altså ikke meget for det tilsyn. Det skal være noget mere – måske ikke hver dag de skal komme vel – men mere sådan at de kan dumpe ind af døren.

A: Ja lige præcis.

X: For de dumper jo kun ind ad døren, hvis det er, der har været et problem jo. Og ellers ikke. Og det skal jo ligesom frem, at der har været et problem.

X: Hvis vi ser på institutionsverdenen, så ved du godt, der har været alle de der programmer om det. Og jeg kender nogle af de børn, der har været med i de programmer, og det er altså rigtigt, at det er sådan der, det foregår. Det er bare så svært nogen gange og stå som udefrakommende og se på, ik'.

A: Jou, det er det.

X: Og jeg har børn, der er blevet brækket fingre på, hvis de ikke samarbejdede. Simpelthen så mange ting.

A: Aj nej, nej.

X: Og så er der andre institutioner og bosteder, som er super gode.

X: Men altså et mere regelmæssigt tilsyn på en eller anden måde ville nok være meget godt. Og så også anerkendelse af at der skal være personale nok. Der er jo nogen, der ikke bliver passet godt nok, fordi de er for få til at tage sig af dem.

A: Så det vil sige, det tilsyn ville så også kunne være med til at se, om der er blevet ansøgt om de ting, vedkommende har brug for, og om der er kommet afslag, og hvem der så hjælper med at anke den?

X: Ja lige præcis.

A: Jamen X, så tror jeg faktisk bare, det var det.

X: Ja.

A: Tusinde tak fordi du ville være med.

X: Det er bare super. Det var da så lidt. Så må du have held og lykke med den fortsatte skrivning.

A: Tusinde tak. Jeg skal bare lige for god ordens skyld sige, at jeg sletter optagelsen, mails og sådan noget, som indeholder personoplysninger senest den 2. juni, hvor det skal afleveres.

X: Ja.

A: Det er alt det her med personoplysninger og persondataforordningen.

X: Ja GDPR og sådan noget.

A: Ja præcis.

A: Og så skal jeg høre, da jeg laver en tabel over mine respondenters køn og alder, så ved jeg ikke, om du vil fortælle, hvor gammel du er, hehe?

X: Hehe jou, det vil jeg godt, jeg er 43.

A: Okay tak. Det var bare det.

X: Ja, det var så lidt, og god dag ikke.

A: Ja i lige måde. Tak.

X: Selv tak. Hej hej.

A: Heeej.